

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

2124554

**TRETÍ SEKTOR AKO SUBJEKT PRÁVA ŽIVOTNÉHO
PROSTREDIA V KONKRÉTNOM REGIÓNE**

2011

Martina Palíková, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**TRETÍ SEKTOR AKO SUBJEKT PRÁVA ŽIVOTNÉHO
PROSTREDIA V KONKRÉTNOM REGIÓNE**

(Diplomová práca)

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	6218800 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra práva
Školiteľ:	Pašová Lucia, PhD., JUDr.

Nitra, 2011

Martina Palíková, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Martina Palíková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Tretí sektor ako subjekt práva životného prostredia v regióne Ponitrie“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 29. apríla 2011

Obsah

Abstrakt	6
Abstract	8
Zoznam ilustrácií	10
Zoznam tabuliek	11
Zoznam skratiek	12
Úvod	13
1 Prehľad o súčasnom stave literatúry	15
1.1 Životné prostredie	15
1.2 Právo životného prostredia	16
1.3 Tretí sektor	18
1.4 Organizácie tretieho sektora	20
1.4.1 Klasifikácia neziskových organizácií	21
1.4.2 Financovanie neziskových organizácií	25
1.4.3 Dobrovoľníctvo v neziskových organizáciách	28
2 Cieľ práce	30
3 Metodika práce	31
4 Výsledky práce	33
4.1 Právna úprava tretieho sektora	33
4.1.1 Vznik organizácií tretieho sektora	34
4.1.2 Orgány organizácií tretieho sektora	36
4.1.3 Zrušenie a zánik organizácií tretieho sektora	37
4.2 Kompetencie environmentálnych organizácií tretieho sektora	39
4.3 Vymedzenie regiónu Ponitrie	41
4.3.1 Územie Natura 2000 Tribeč	41
4.4 Okresy regiónu Ponitrie	44
4.4.1 Okres Nitra	44
4.4.2 Okres Partizánske	45
4.4.3 Okres Prievidza	45
4.4.4 Okres Topoľčany	46
4.4.5 Okres Zlaté Moravce	47
4.4.6 Okres Žarnovica	47

4.4.7 Okres Žiar nad Hronom	48
4.5 Pôsobnosť environmentálnych organizácií tretieho sektora v regióne Ponitrie	48
4.5.1 Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny	51
4.6 Syntéza a komparácia organizácií tretieho sektora v regióne Ponitrie	53
4.7 Zhodnotenie problematiky	58
4.8 SWOT analýza	60
5 Návrhy riešení	63
6 Záver	66
7 Použitá literatúra	68
8 Prílohy	75

Abstrakt

Životne prostredie tvorí všetko okolo nás a sami sme jeho súčasťou. Človek už od začiatku svojej existencie toto prostredie výrazne ovplyvňuje. Jeho vplyv je taký silný, že príroda sa v mnohých prípadoch nestačí bráni. Dochádza k jej devastácii a znečisťovaniu. Preto je nevyhnutné, venovať životnému prostrediu dostatočnú pozornosť. O ochranu a tvorbu životného prostredia sa stará predovšetkým štát, spolu so svojimi inštitúciami a organizáciami. Okrem štátu je tu tretí sektor, ktorý plní doplnkovú a kontrolnú funkciu. Rieši a prináša odpovede na problémy spoločnosti, kde často štát nenachádza odpoveď. V súčasnosti existuje centrálny zoznam organizácií, ktoré majú v náplni svojej činnosti ochranu a tvorbu životného prostredia. Vedie ho Ministerstvo vnútra SR.

Cieľom diplomovej práce je analýza a zhodnotenie legislatívy súvisiacej s tretím sektor, s činnosťou environmentálnych organizácií tretieho sektora pôsobiacich v regióne Ponitrie. Základom vzniku TS je právo združovať, vyjadrovať sa a informovať sa. Pre environmentálne organizácie je to aj právo na priaznivé ŽP a na včasné a úplné informácie o jeho stave a o príčinách a následkoch tohto stavu.

Slovenská legislatíva rozoznáva 4 druhy právnych foriem organizácií (združenia, nadácie, organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a neinvestičné fondy).

V regióne Ponitrie je registrovaných 2017 organizácií tretieho sektora. Z toho 102 organizácií má v účele svojej činnosti uvedenú ochranu a tvorbu ŽP. Pri analýze právnej formy organizácií TS nám vyšlo že, v regióne Ponitrie majú najväčšie zastúpenie občianske združenia, či už ide o celkový počet organizácií TS alebo len o environmentálne organizácie TS.

Problémami organizácií TS sú slabá spolupráca s orgánmi verejnej správy, nedôvera občanov a spoločnosti, slabá prezentácia, atď. V rámci riešení prinášame využitie komunikačných prostriedkov na informovanie o legislatívnych zmenách zo strany orgánov verejnej správy, vytváranie spoločných databáz projektov, prenesenie originálnych kompetencií zo strany štátu na organizácie TS, zavedenie verejnej databázy organizácií tretieho sektora. Organizáciám navrhujeme rozšírenie partnerstiev a využívanie marketingových nástrojov.

Environmentálne organizácie sa usilujú o ochranu životného prostredia a prírody. Ich činnosť je zameraná na minimalizáciu zásahov do životného prostredia

a jeho znečisťovania. Cieľom je harmonizácia potrieb životného prostredia na jednej strane a zásahov ľudskej aktivity na strane druhej. Ak sa chceme aj v budúcnosti baviť o pojme ŽP je dôležité, aby zásahy ľudskej aktivity boli korigované. Environmentálne organizácie si preto bezpodmienečne musia nájsť v spoločnosti pevné miesto a rešpektovanú pozíciu.

klúčové slová: životné prostredie, právo životného prostredia, neziskový sektor, mimovládne organizácie

Abstract

Environment is everything around us and we are of course part of it. Man, since the beginning of its existence, is strongly influencing this environment by his activity. This impact is in many cases so strong, that nature is not able to protect itself. Therefore it is necessary to focus enough attention to environment and its protection.

Main responsibility for this preservation and protection is in the hands of state and government, together with its institutions and organizations. In addition, there is third sector, which has also its functions and performs additional controls. Third sector addresses and tries to provide answers to the problems of society, which state is often not able to answer. Currently, Ministry of interior of the Slovak republic holds concise central directory of organizations, which are dealing with protection and preservation of the environment.

The aim of this thesis is to analyse the legislation relating to the third sector and study and evaluation of the environmental activities of third sector organizations operating in the region Ponitrie. The basis of third sector is the right for association, expression and for information. For environmental organization is also right for favourable environment, right for the timely and complete information about its condition and about the causes and consequences of this condition.

Slovak law recognizes four types of legal organizations: associations, foundations, charitable organizations providing beneficial services and non-investment funds.

In the region of Ponitrie there are 2017 registered third-sector organizations. 102 of these organizations have protection and preservation of environment in its description. Results of our analysis show that most common form of third sector organization in region Ponitrie are civic associations, whether it is from total number organisations or just from environmental organisations.

Most common problems of third sector organisations are weak cooperation with public authorities, mistrust of companies and citizens, poor visibility and presentation. Our recommendation to the state authorities is to use communication media (Internet) for information about legislative changes, to create shared database of projects, to transfer some of the government competencies to third sector, and to introduce comprehensive public directory of all third sector organizations. On the other hand we recommend the organizations to extend their cooperation with various communal

associations, educational facilities and of course to use media and various marketing tools to attract wider audience.

As we know, purpose of environmental organizations is to protect the environment and nature. This activity is aimed to minimize harm to the environment and reduce pollution. Goal is to harmonize the needs of the environment on the one hand, and the intervention of human activities on the other. If we want to talk about the future concept of environmental protection is important to regulate and correct human activities in this field. Therefore third sector with its environmental organizations necessarily need to find a firm and respected place in the society.

Keywords: environment, environmental law, non-profit sector, NGOs

Zoznam ilustrácií

Obrázok 1	Počet organizácií tretieho sektora podľa právnej formy.....	38
Obrázok 2	Organizácie tretieho sektora podľa právnej formy v regióne Ponitrie	53
Obrázok 3	Environmentálne organizácie TS podľa právnej formy v regióne Ponitrie	54
Obrázok 4	Podiel environmentálnych organizácií TS v regióne Ponitrie k celkovému počtu organizácií TS v regióne Ponitrie	55
Obrázok 5	Podiel počtu environmentálnych organizácií TS podľa okresov regiónu	56
Obrázok 6	Podiel počtu environmentálnych organizácií TS k celkovému počtu environmentálnych organizácií TS v Nitrianskom, Trenčianskom a Banskobystrickom kraji	57

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1	Orgány organizácií tretieho sektora	35
Tabuľka 2	Chránené oblasti podľa NATURI 2000 v regióne Ponitrie	43
Tabuľka 3	Počet environmentálnych organizácií podľa právnej formy v okresoch Nitra, Partizánske, Prievidza a Topoľčany	49
Tabuľka 4	Počet environmentálnych organizácií podľa právnej formy v okresoch Zlaté Moravce, Žarnovica, Žiar nad Hronom	49
Tabuľka 5	Počet environmentálnych organizácií tretieho sektora v krajoch zasahujúcich do regiónu Ponitrie	56

Zoznam skratiek

AINova	Academia Istropolitana Nova
CEPTA	Centrum pre udržateľné alternatívy
ČR	Česká republika
DES	Dubnická enviromentálna skupina
CHKO	Chránená krajinná oblasť
EÚ	Európska únia
FO	fyzická osoba
KOZA	Karpatské ochranárske združenie altruistov
MF	Ministerstvo financií
MOŠ	Mestská a obecná štatistika
MV	Ministerstvo vnútra
MVO	mimovládne organizácie
MŽP	Ministerstvo životného prostredie
NEAP	Národný enviromentálny akčný plán
NHS	Nitriansky horský spolok
NCH	Náučný chodník
NO	nezisková organizácia
NRSR	Národná rada Slovenskej republiky
OSN	Organizácia spojených národov
OZ	občianske združenie
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PO	právnická osoba
SR	Slovenská republika
SŠEP	Slovenská štátna enviromentálna politika
SZOPK	Slovenský zväz ochrany prírody a krajiny
ŠOP	Štátna ochrana prírody
SPZ	Slovenský poľovnícky zväz
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TS	tretí sektor
TUR	trvalo udržateľný rozvoj
VEPOR	Spolok obnovy vidieka
VYDRA	Vidiecka rozvojová aktivita

WHO Svetová zdravotnícka organizácia
ŽP životné prostredie

Úvod

Človek už od začiatku svojej existencie žije v prostredí, ktoré svojou činnosťou priamo a nepriamo ovplyvňuje. Je súčasťou prírody, ktorú obýva spolu s ostatnými rastlinami a živočíchmi. Odlišný je tým, že vie rozmýšľať a pracovať. Pre svoju existenciu potrebuje vzduch, vodu, potravu a slnečné žiarenie. Na začiatku svojej existencie bol zberačom a lovcom. Živil sa tým, čo mu príroda poskytla, využíval malé územie. Jeho vzťah k prírode bol priamy. Zmena nastala premenou na roľníka, kedy prišlo k prvému odlesňovaniu a osídľovaniu. Zásahy do prírody boli veľmi mále a príroda bolo schopná vyrovnať sa s nimi. Neskôr začal obrábať pôdu, pestovať plodiny, chovať zvieratá a stavať príbytky. Nástupom priemyselnej revolúcie prišlo k výraznému rozvoju miest, vzniku tovární a značnému rozšíreniu činností človeka vo využívaní prírody. Od tých čias človek prírodu pretvára. Odčlenil sa od prirodzeného kolobehu prírody a zaujal dominantné postavenie. Svoje činnosti podriadil osobným rastúcim potrebám. Výrazne začína zasahovať a ovplyvňovať životné prostredie. Naplno čerpá prírodné zdroje a prispôsobuje územie. Neuvedomuje si, že so stále rastúcimi požiadavkami spôsobuje zmeny vlastností prírodných zložiek, rastlinných a živočíšnych spoločenstiev. Človek neustále myslí len na dnešok, nepozera sa do budúcnosti. Postupne sa vynárajú problémy. S nástupom vedecko-technického rozvoja sa nároky na prírodné zdroje ešte viac stupňujú. Dochádza k vyčerpaniu niektorých prírodných zdrojov a k narúšaniu prírodných zložiek. Lokálne znečistenia životného prostredia sa menia na globálne. Začínajú sa objavovať problémy, ktoré ohrozujú človeka a jeho bytie. Problémami globálneho rozsahu sú znečisťovanie ovzdušia, kyslé dažde, skleníkový efekt, zväčšovanie ozónovej diery, znižovanie tvorby kyslíka, znečisťovanie vôd, ohrozenie biodiverzity, úbytok a znehodnocovanie pôdy, znižovanie kvality pôd, rozširovanie púští, úbytok lesov, nadmerné čerpanie nerastných zdrojov, nárast objemu odpadov a problémy ich odstraňovania. Náhle zmeny prostredia škodlivo pôsobia na zdravie. Súčasné prostredie sa stáva možnou hrozbou. Zložky ohrozujúce zdravie rastú v takom tempe, že človek sa nestačí prispôbiť. Postupne si uvedomuje, že dopláca na to, že svojou nevedomosťou prekročil hranice a tým ohrozil svoju existenciu.

Ľudstvo je nútené problémami sa zaoberať a riešiť ich. Záujem o starostlivosť a ochranu životného prostredia vzrastá a spoločnosť sa snaží, aby rozširovanie problémov nepokračovalo. Dôležité postavenie získava právo životného prostredia,

ktoré stanovuje záväzné pravidlá správania sa spoločnosti voči nemu. Reguluje vzťahy človeka k prírode formou systému práv a povinností, obmedzení a zákazov, príkazov a preventívnych opatrení. Snaží sa nielen o obnovu porušeného systému životného prostredia, ale aj o zachovanie a ochranu nepoškodených zložiek prírody.

Slovenský štátny systém ochrany a tvorby životného prostredia tvoria zákonodarné, výkonné, kontrolné orgány, organizácie a dobrovoľníci. Štát považuje prírodu a krajinu za súčasť národného hospodárstva. Snaží sa ju zo všetkých síl chrániť a zachovať ju pre ďalšie generácie. Jedným z prostriedkov ochrany prírody a krajiny, je vyhlasovanie chránených území. Takýmto územiám sa venuje osobitná pozornosť a ochrana. Zvýšený záujem o tieto územia okrem štátu prejavuje aj tretí sektor.

Ten predstavuje vo všeobecnosti mimovládny sektor presadzujúci záujmy ľudí alebo určitých komunít a spoločenstiev. Pestuje morálne hodnoty ako pomoc, dobrovoľnosť, solidarita a zodpovednosť. Úlohou tretieho sektora je participácia občanov pri rozhodovaní o veciach verejných. Zameriava sa na oblasti, ktoré štát nemá pod kontrolou a ktoré sú dôležité pre spoločnosť. Vo všeobecnosti by sa dalo konštatovať, že plní akúsi doplnkovú a pomocnú funkciu k činnostiam štátu. Oproti štátu a súkromného sektoru má však neľahkú pozíciu, keďže zvyčajne nemá dostatočný ekonomický vplyv.

Dôležitosť tretieho sektora však stále viac narastá a preto je nevyhnutné ho plnohodnotne začleniť do spoločnosti a zaručiť mu silnejšie postavenie.

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Životné prostredie

Podľa zákona NR SR č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí je ŽP všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov, vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Jeho zložkami sú najmä ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy, ekosystémy a energia.

Stred'anský (2010) charakterizuje životné prostredie (habitant) ako miesto, v ktorom sa realizuje pôsobenie všetkých vonkajších aj vnútorných činiteľov v takej miere, ktorá umožňuje živému organizmu (jedincovi, populácii) toho istého druhu v tomto prostredí žiť, vyvíjať a rozmnožovať sa.

Podľa Vološčuka (2005) vychádza pojem životné prostredie od jedinca, taxónu organizmu a populácie. V súčasnosti sa však v hovorovom jazyku používa v plnom znení v prípade prostredia človeka. Subjektom tohto vzťahného pojmu je človek ako jedinec i ako spoločnosť. Objektom pojmu životné prostredie je pracovné, obytné a prírodné či rekreačné prostredie.

Odlerová - Kusin (2010) sa stretávajú s formuláciou, v ktorej životné prostredie predstavuje tú „zložku“ sveta (prírody a možno aj univerza), s ktorou je človek vo vzájomnej interakcii, v ktorej prebieha proces jeho sebarealizácie, resp. v ktorej takýto proces má prebiehať a ktorú svojou činnosťou ovplyvňuje a zároveň sa v jej hraniciach prispôsobuje, resp. adaptuje a tak aktualizuje svoje tu - bytie...

Fehér (2006) uvádza, že životné prostredie pôsobí na hospodársky blahobyt človeka, na jeho zdravotný stav, kultúru, estetické vnímanie, sociálne vzťahy, životný štýl a podobne.

Podľa Kaňu (2007) je životné prostredie tvorené:

- prírodnými zložkami (ovzdušie, voda, pôda, živá príroda),
- umelými zložkami (obydlie, komunikácie, poľnohospodárska krajiny),
- sociálnymi zložkami (vzájomné vzťahy medzi ľuďmi).

Noskovič a kol. (2010) tvrdia, že rozdelenie životného prostredia nie je jednotné a spravidla býva podriadené účelu. Rozdeľuje životné prostredie človeka na: ŽP človeka jednotlivca, ŽP skupiny, ŽP ľudstva.

Hronec - Andrejovský - Adamišin (2005) uvádzajú, že starostlivosť o ŽP vymedzuje ochranu a tvorbu ŽP. Ochrana ŽP zahŕňa činnosti, ktorými sa predchádza znečisťovaniu alebo poškodzovaniu ŽP alebo sa toto znečisťovanie obmedzuje a odstraňuje. Zahŕňa ochranu jeho jednotlivých zložiek, druhov organizmov alebo konkrétnych ekosystémov a ich vzájomných väzieb, ale aj ochranu ŽP ako celku. Ochrana sa sústreďuje na zásady rozumného hospodárenia, využívania prírodných zdrojov.

Podľa Dema a kol. (2007) ŽP Slovenskej republiky tvorí neoddeliteľnú súčasť európskeho a celosvetového environmentu. Občan SR je v rovnocennom postavení s občanmi iných krajín pri tvorbe a ochrane ŽP a to nielen vo svojom miestnom, regionálnom, či celoštátnom meradle, ale rôznou mierou intenzity aj v celosvetovom priestore.

1.2 Právo životného prostredia

Mezřický (2005) uvádza, že právo životného prostredia zastávalo dominantné postavenie v environmentálnej politike od vývoja rezortnej politiky, od začiatku sedemdesiatych rokov 20. storočia. Vtedy sa administratívne riadenie ochrany životného prostredia považovalo v podstate za jediný prostriedok environmentálnej politiky. Svoje výlučné postavenie administratívneho riadenia začalo strácať, keď sa vo zvýšenej miere uplatnili ekonomické nástroje a odvetvové riadenie environmentálnej politiky prijalo za základ princíp udržateľného rozvoja.

Právo životného prostredia možno definovať ako právo planetárneho hospodárenia. Zaoberá sa ochranou planéty a jej obyvateľov od činností, ktoré rozrušujú krajinu a jej život. (Rodgers, 1977).

Jurík – Palšová - Medovičová (2009) dodávajú, že právo životného prostredia vykazuje črty zmiešaného práva, a to najmä kvôli rozsiahlosti právnej úpravy životného prostredia, ktoré má charakter súkromného ako aj verejného práva. Právo životného prostredia vzniklo ako výsledok snahy o riešenie nepriaznivých antropogénnych vplyvov (ľudskej činnosti) na životné prostredie. Dané odvetvie práva je potrebné rozvíjať.

Rodgers (1977) dodáva, že zákon o životnom prostredí sa nezaobrá iba prirodzeným prostredím - fyzikálnym stavom pôdy, vzduchu, vody. Zahŕňa aj ľudské

prostredie - zdravotné, sociálne a výrobné podmienky, ktoré ovplyvňujú ľudskú existenciu.

Košičiarová a kol. (2006) dopĺňa, že environmentálne právo - právo životného prostredia je nekodifikovaným právnym odvetvím. Predstavuje súhrn právnych noriem, oblasť slovenského právneho poriadku s jednotiacim predmetom úpravy a so špecifickými zásadami právnej regulácie. Normy regulujúce starostlivosť o ŽP v súčasnosti rozptýlené v predpisoch nielen správneho práva, ale aj finančného, trestného, rôznych právnych odvetví.

Ministerstvo ŽP uvádza (Agenda 21, 2009), že Slovenská republika súhlasila s príspevom k Deklarácii z Rio de Janeiro o ŽP a rozvoji (Riodeklarácii) a k Agende 21 uznesením vlády Slovenskej republiky z 8. septembra 1992 č. 118.

Stratégiu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky, 2009) schválila vláda SR uznesením zo 7. septembra 1993 č. 619 a prijala Národná rada Slovenskej republiky všetkými hlasmi 18. novembra 1993.

Prvý Národný environmentálny akčný program (NEAP, 2009), ktorý nadväzuje na SŠEP schválila vláda SR uznesením zo 14. mája 1996 č. 350. Zahŕňa 5 priorít:

- I. ochrana ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami a globálna environmentálna bezpečnosť,
- II. zabezpečenie dostatku pitnej vody a zníženie znečistenia ostatných vôd pod prípustnú mieru,
- III. ochrana pôdy pred degradáciou a zabezpečenie nezávadnosti potravín a iných výrobkov,
- IV. minimalizácia vzniku, využívanie a správne zneškodňovanie odpadov,
- V. zachovanie biologickej rôznorodosti, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov a optimalizácia priestorovej štruktúry a využívania krajiny.

Podľa Noskoviča (2010) ochrana a tvorba ŽP v Slovenskej republike je predmetom osobitného zákonodarstva. Všeobecne záväzných predpisov (t.j. nielen zákonov, ale aj nariadení vlády a vyhlášok ministerstiev), ktoré tvoria právo ŽP, je niekoľko sto. Ťažiskové predpisy z nich patria do pôsobnosti MŽP, ale mnohé sú v pôsobnosti iných ústredných orgánov.

1.3 Tretí sektor

Pri definovaní tretieho sektora sa stretávame s pojmami ako neziskový sektor, nevládný sektor a neštátny neziskový sektor.

Podľa Skovajsa a kol. (2010) označenie tretí sektor hovorí, že okrem štátu a trhu existuje ešte nejaký ďalší, od nich odlišný formálny sektor. Má štyri základné nevýhody. Sektor nie je nijak pozitívne vymedzený po obsahovej stránke. Z ekonomického hľadiska môže byť tretí sektor chápaný ako terciárny sektor služieb. Poradie (tretí) naznačuje, že ide o sektor menej dôležitý než predchádzajúce dva a je dodatkový. Tento termín nie je sám o sebe zrozumiteľný širšej verejnosti.

Skovajsa a kol. (2010) popisuje aj označenie neziskový sektor. Ide o formálny sektor medzi štátom a trhom, ako oblasť pôsobenia súkromných organizácií zameraných na iné ciele, ako dosahovanie zisku. Ide o rozšírený, ale značne nepresný pojem. Zavádzajúce je samotné označenie „neziskový“. Organizácie neusilujúce sa o zisk ako svoj primárny účel môžu zisk dosahovať. Ešte sa dá hovoriť o organizáciách, ktoré sa neradia zásadou nerozdeľovanie zisku. Pri dosiahnutí zisku, nie je rozdiel medzi členmi, vlastníkmi podielov alebo manažérmi, ale reinvestuje sa do činnosti organizácie.

Bačuvčík (2009) definuje neštátny neziskový sektor. Toto označenie explicitne vyjadruje, čo je len implicitne označené v termíne tretí sektor - oblasť mimo štát a trh. Nevysporiadava sa však s nepresnosťou označenia neziskový; sféru mimo trh a štát vymedzuje len prostredníctvom dvoch negácií.

Willets (2002) definuje nevládný sektor. Tento termín sa objavuje menej často, ale zaužívané je označenie nevládna organizácia, ktoré sa najprv používalo len pre medzinárodné občianske združenie pôsobiace pri Organizácii spojených národov a odtiaľ sa rozšírilo pre národné organizácie.

Sváko – Haňdiak (2002) uvádzajú, že pojem tretí sektor nie je definovaný v ústave, zákonoch, alebo iných právnych predpisov, avšak to neznamená, že je nelegitímny, čo by neumožňovalo jeho bežné používanie. Jeho používanie nemá dlhú tradíciu a je úzko spojený s tzv. postmoderným chápaním vzťahov spoločnosti a štátu, ktoré je založené na princípe diverzifikácie záujmov, ako aj ich foriem a spôsobov ich uplatňovania.

Potůček (2005) definuje úlohu neziskového sektora. Je ňou uspokojovať potreby občanov tam, kde nie sú alebo sú neadekvátne uspokojované. K tomu sú potrebné

dobré informácie o ľudských potrebách, na rozdiel od štátu, ktorý sa spolieha na politické procesy, legislatívu a verejné rozpočty. Neziskový sektor je na štáte nezávislý, je súčasťou súkromného sektoru. Jeho činnosti nie sú však vedené ziskovým motívom. Práve preto sa doporučuje, by sa o tomto sektore hovorilo ako o špecifickom treťom sektore, v ktorom sa neziskové organizácie riadia pravidlami, ktoré sa odlišujú do zákona trhu i od fungovania štátu a jeho inštitúcií. Prvý sektor je sektor ziskový – trhový a druhý sektor je sektor verejný – netrhový.

Rektořík (2001) charakterizuje hranice medzi sektormi. Podľa neho sú neurčité, navzájom sa ovplyvňujú a prelínajú. Vo vzťahu neziskový sektor a ostatné sektory môžeme rozlíšiť tieto väzby:

- pôsobenie verejného sektoru na neziskový – verejný sektor (štát) zaisťuje presúvanie finančných zdrojov k tretiemu (formou rôznych dotácií, grantov, daňových úľav, atď.), ovplyvňuje regulačné opatrenia a atď.,
- pôsobenie ziskového sektora na neziskový – môže tu ísť tiež o presúvanie finančných zdrojov, a to formou sponzorstva. Obidva typy organizácií ale môžu byť i vzájomnými konkurentmi nielen čo sa týka hlavných činností, ale tiež napr. pri získavaní zdrojov z verejného rozpočtu,
- vzťah v rámci sektoru medzi domácnosťami – tie sú pre tretí sektor dôležité, pretože sú zdrojom peňažných prostriedkov (a to priamo – poplatky, členské príspevky a nepriamo – formou daní) a zdrojom dobrovoľníkov. Predstavujú tiež klienta, ktorý nakupuje a spotrebováva služby poskytované tretím sektorom.

Majdúchová (2009) definuje funkcie neziskového sektora:

- *Servisná funkcia.* Neziskové organizácie poskytujú obyvateľom rôzne druhy verejnoprospešných služieb. V krajinách EÚ plnia túto funkciu dve tretiny všetkých organizácií, u nás asi jedna tretina.
- *Inovačná funkcia.* Popri podnikateľskom je práve neziskový sektor zdrojom všetkých inovácií akéhokoľvek druhu. Technologickými počnúc, cez metódy vzdelávania, či sociálnej práce až po inovačné postupy aktivizácie občanov.
- *Advokačná funkcia* alebo funkcia sociálnej zmeny. Bežne sa táto funkcia chápe ako obhajovanie alebo presadzovanie práv, záujmov jednotlivcov a konkrétnych skupín občanov. Na Slovensku táto funkcia patrí medzi najvýznamnejšie, pretože sa vyvíja v kontexte transformácie celej spoločnosti.

- *Expresívna funkcia*, alebo funkcia objavovania lídrov. Neziskové organizácie vytvárajú priestor pre prezentáciu odlišností, preto, aby si ľudia uvedomovali rôznorodosť sveta, v ktorom žijeme, rôznorodosť kultúr, rás, jazykov.
- *Funkcia budovania komunit* alebo demokratizačná funkcia. Je mimoriadne dôležitá najmä u nás na Slovensku, kde minulý režim potlačil prirodzený rozvoj komunitného života, zodpovednosti občanov za život v obci, či štvrti. Potlačili sa prirodzené mechanizmy aktivizácie a účasti občanov na správe vecí verejných. Ani nízky rozsah právomocí a zodpovednosti samospráv nevytvoril v posledných rokoch priestor na to, aby sa tento ľahostajný postoj výrazne zmenil. V tomto smere sa tak otvára priestor pre neziskové organizácie.

Poslanie tretieho sektora je vnímané z viacerých pohľadov, vraví Pichňa (1995). Ekonómovia vnímajú tretí sektor ako inštitucionálnu odpoveď na nedostatky štátu a trhu, politológovia skôr zdôrazňujú sprostredkovateľskú funkciu tretieho sektora medzi štátom a trhom. Antropológovia vyzdvihujú ich dobrovoľnícku bázu, a neokorporativistické teórie vnímajú tretí sektor ako hranicu medzi štátom a spoločnosťou, ktorá zmiernuje napätie a politické konflikty.

Mansfeldová – Kroupa (2005) dodávajú, že neziskový sektor je oblasť hospodárstva, ktorá sa teší veľkému záujmu a stále vzrastajúcej pozornosti obyčajných ľudí aj odborníkov z viacerých oblastí.

1.4 Organizácie tretieho sektora

Potuček (2005) uvádza, že neziskový sektor je tvorený z rôznorodých organizácií, ktoré sú formou dobrovoľného združovania občanov. Tí zdieľajú spoločné hodnoty a sú ochotní spolupracovať na spoločnom diele. Činnosť týchto organizácií môže smerovať buď, len k uspokojovaniu potrieb a záujmov samotných členov, alebo môže byť vedená snahou pomoci druhým, či presadzovať nejaký verejný záujem.

Filadelfiová a kol. (2004) považujú za organizáciu neziskového sektora takú, ktorá má inštitucionálnu štruktúru a správanie a je oddelená od štátu. Používa vytvorený zisk na ďalší rozvoj činnosti organizácie, rozhoduje sama o vlastných záležitostiach a členstvo v nej je dobrovoľné. Takáto definícia pokrýva všetky typy organizácií, ktoré v SR vymedzuje zákon (občianske združenie, občianske združenie s

medzinárodným prvkom, nezisková organizácia, nadácia, neinvestičný fond a záujmové združenie právnických osôb).

Majdúchová (2009) uvádza znaky, ktorými sa vyznačujú neziskové organizácie:

1. Majú formálnu štruktúru - sú formalizované, inštitucionalizované, majú právnu subjektivitu.
2. Nemajú za cieľ vytvárať zisk, ktorý by sa mal deliť medzi majiteľov, ale používa sa v súlade so štatútom organizácie a spätne sa vracia späť do programov súvisiacich s poslaním organizácie.
3. Produkcia statkov je obmedzená konkrétnym sortimentom. V úplnej väčšine ide o statky a služby produkované v prospech ochrany a rozvoja človeka, jeho vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, kultúrneho rozvoja, ako aj o služby zamerané na rozvoj vedy, výskumu, uchovania a distribúcie informácií a pod.
4. Väčšinou fungujú na samosprávnom princípe, sú nezávislé, nekontroluje ich ani štát, ani inštitúcie stojace mimo ne. Vytvárajú vlastné kontrolné mechanizmy určené organizačnou štruktúrou.
5. Hoci sú vo väčšine súkromné, nezávislé a samosprávne, neznamená to, že nemôžu dostávať príspevky zo štátneho rozpočtu, alebo regionálnych, miestnych, alebo obecných zdrojov.
6. Mávajú vysoký podiel dobrovoľníckej práce. Prijímajú dary a dobrovoľné príspevky v podobe neplatenej práce. Často organizujú zbierky na humanitné iné a charitatívne ciele.

1.4.1 Klasifikácia neziskových organizácií

Majdúchová (2009) upozorňuje, že pre bližšiu klasifikáciu neziskových organizácií je nutné vybrať vhodné kritérium pre ich členenie. Voľba kritéria je vždy účelová, na druhej strane vhodne zvolené kritérium pomôže poznať štruktúru prvkov a väzieb danej problematiky.

Členenie neziskových organizácií:

- Podľa kritéria zakladateľa sa neziskové organizácie členia na:
 - organizácie založené štátnou správou alebo samosprávou,
 - organizácie založené súkromnou právnickou alebo fyzickou osobou,
 - organizácie, ktoré vznikli ako verejnoprávne organizácie zo zákona.

- Podľa globálneho charakteru poslania sa neziskové organizácie členia na:
 - organizácie verejne prospešné, ktoré uspokojujú potreby verejnosti,
 - organizácie vzájomne prospešné, ktoré sú zriaďované za účelom vzájomnej pomoci občanov a uspokojovania ich vlastných záujmov.
- Podľa kritéria právnej organizačnej formy sa neziskové organizácie členia na:
 - organizácie založené podľa zákona o hospodárení s rozpočtovými prostriedkami štátneho rozpočtu a o finančnom hospodárení rozpočtových a príspevkových organizácií,
 - organizácie založené podľa ostatných zákonov platných pre neziskové organizácie,
 - organizácie založené podľa Obchodného zákonníka (vyskytujú sa len výnimočne).
- Podľa kritéria financovania sa neziskové organizácie členia na:
 - organizácie financované úplne z verejných rozpočtov,
 - organizácie financované čiastočne z verejných rozpočtov,
 - organizácie financované z vlastných príjmov predajom produkovaných statkov,
 - organizácie financované z iných zdrojov (dary, zbierky, sponzoring, granty a pod.).

Bednařík-Bútorá-Hrubala (2003) uvádzajú iné kritéria členenia neziskových organizácií:

- Podľa prevažujúceho typu aktivít:
 - servisné organizácie (organizácie priamo poskytujúce služby),
 - organizácie zamerané na obhajobu (verejných či súkromných) záujmov.
- Podľa podpory a priamej realizácie:
 - grantové inštitúcie,
 - organizácie realizujúce programy.
- Podľa adresátu činnosti:
 - organizácie slúžiace priamo verejnosti,
 - sprostredkujúce organizácie.
- Podľa samostatnosti:
 - samostatné, nezávislé organizácie,

- organizácie vytvárajúce siete, pobočky, strešné štruktúry a pod.
- Podľa kritéria formalizovanosti:
 - formálne registrované organizácie,
 - neformalizované entity (skupiny či spoločenstvá).

Všetky jednotky, ktoré neboli založené za účelom dosahovania zisku je možné rozdeliť do dvoch základných kategórií (Nevydělečné organizace, 2008):

I. *Organizácie zriadené štátom alebo územnými samosprávnymi celkami.*

Patria sem organizačné zložky štátu, územné samosprávne celky a nimi zriadené príspevkové organizácie.

II. *Ostatné neziskové organizácie*

Organizácie, ktoré neboli založené štátom ani územnými samosprávnymi celkami, ale vznikli na základe zvláštnych zákonov, pre ne určených. Jedná sa hlavne o nasledujúce organizácie:

- občianske združenie,
- politické strany a politické hnutia,
- cirkvi a náboženské spoločnosti,
- všeobecne prospešné spoločnosti,
- záujmové združenia právnických osôb,
- nadácie a nadačné fondy,
- verejné vysoké školy,
- obchodné spoločnosti, ktoré neboli založené a zriadené za účelom podnikania,
- organizácie s medzinárodným prvkom,
- spoločenstvo vlastníkov jednotiek,
- verejné výskumné inštitúcie.

Rektoříkovi a kol (2007) sa pozdáva za najvhodnejšie rozdelenie organizácií pôsobiacich v neziskovom sektore do piatich skupín s nasledujúcimi typologickými znakmi:

- I. Neziskové súkromnoprávne organizácie vzájomne prospešné, s globálnym poslaním vzájomne prospešnej činnosti.
- II. Neziskové súkromnoprávne organizácie verejne prospešné, s globálnym poslaním verejnej prospešnej činnosti.

- III. Neziskové verejnoprávne organizácie typu organizačných zložiek a príspevkových organizácií štátu a samosprávnych územných celkov s globálnym poslaním, verejná správa a verejnoprospešná činnosť.
- IV. Neziskové ostatné verejnoprávne organizácie, s globálnym poslaním verejnoprospešná činnosť.
- V. Neziskové súkromnoprávne organizácie typu obchodných spoločností a im podobné (výnimočné prípady neziskových organizácií) s možnosťou globálneho poslania verejnej i vzájomne prospešnej činnosti.

Okrem tzv. formálneho členenia však môžeme v neziskovom sektore pozorovať množstvo nekonečných variantov a modifikácií rôznych typov organizácií, ktoré u nás tvoria tretí sektor. Bez ohľadu na to, či sú registrované ako nadácie, občianske združenia, neinvestičné fondy a pod., vytvárajú rôzne zoskupenia a plnia najrozličnejšie poslanie. Príkladom môžu byť napr. rôzne organizácie, ktoré vznikajú pri školách a sú založené vedením školy alebo združením rodičov, jednorazové pasívne organizácie založené na jednu príležitosť (festival, výstavu, vianočnú pomoc deťom), organizácie prepojené s inými významnými spoločenskými subjektami alebo štátnymi štruktúrami a pod. (Majdúchová, 2009).

Medzinárodná klasifikácia podľa Salomona (2004) vymedzuje i odborové členenie neziskových organizácií:

- kultúra a šport, rekreácia
- vzdelávanie, výskum vrátane vedy
- zdravotná starostlivosť
- sociálne služby
- životné prostredie
- komunitný rozvoj
- ochrana práva skupín a jednotlivcov
- dobročinnosť a filantropia
- medzinárodné aktivity
- náboženské aktivity
- podnikateľské a profesijné združenia, odbory, zväzy a komory
- ostatné nešpecifikované činnosti

Neziskové organizácie zamerané na oblasť životného prostredia sa venujú ochrane a tvorbe životného prostredia. Slovenská environmentálna počítačová sieť (2003) uvádza najznámejšie organizácie (medzinárodné aj slovenské), tie sú uvedené v prílohe 1, 2, 3.

Na Slovensku nie je samostatne zriadený register MVO. Register a evidenciu organizácií v SR vedie Ministerstvo vnútra. Ten registruje a eviduje tieto typy MVO:

- občianske združenia,
- záujmové združenie právnych osôb,
- neinvestičné fondy,
- neziskové organizácie,
- organizácie s medzinárodným prvkom,
- nadácie.

1.4.2 Financovanie neziskových organizácií

Skojvaja (2010) uvádza, že pre neziskové organizácie je typické viaczdrojové financovanie, v ktorom sú významným zdrojom podpory a udržateľnosti neziskových organizácií verejné financie. Ide predovšetkým o dotačnú politiku a prostriedky prevedené prostredníctvom Nadačného investičného fondu niektorým nadáciám. Súčasný trendy predstavujú spoluprácu neziskových organizácií a obchodných spoločností, finančné prostriedky z fondu EÚ a samofinancovanie organizácií vlastnými príjmami.

Podľa Šedivého – Medlíkovej (2009) organizácia na svoje fungovanie potrebuje nasledujúce tri zdrojové oblasti:

- financie (peniaze a iné finančné produkty),
- zázemie, služby a materiál (nehnuteľnosti, prenájom, energie, vybavenie,....),
- ľudí (členov štatutárnych orgánov, vlastných zamestnancov, dobrovoľníkov, externých pracovníkov).

Autori dodávajú, že nezisková organizácia má k dispozícii nasledujúce typy zdrojov:

- príjmy z predaja výrobkov a služieb,
- individuálni darcovia, dobrovoľníci,
- firemní darcovia,
- verejné zdroje (štátna správa – kraje, ministerstvá),

- nadácie a nadačné fondy,
- ostatné subjekty (zahraničné organizácie, iné neziskové organizácie).

Podľa Filadelfiovej (2004) existujú rôzne klasifikácie zdrojov financovania MVO, v závislosti od zvoleného kritéria. Stretávame sa s ich jednoduchým delením, ale nechýba ani zložité štruktúrovanie, zahrňujúce komplexný prehľad existujúcich zdrojov príjmov. Vo všeobecnosti za hlavné kritériá rozdelenia zdrojov financovania môžeme považovať:

- spôsob nadobudnutia:
 - z vlastnej činnosti (interné zdroje),
 - z iného zdroja (externé zdroje).
- charakter zdrojov:
 - finančné prostriedky (finančné zdroje),
 - vecné dary, čas, informácie, know-how, dobrovoľnícka práca (nefinančné zdroje).
- pôvod zdrojov:
 - zo Slovenska (domáce, miestne zdroje),
 - z iných krajín (zahraničné zdroje).
- darujúci (financujúci) subjekt:
 - štátna správa a samospráva (verejné zdroje),
 - spoločnosť, jednotlivci (individuálne zdroje) nadácia, podnikateľský subjekt (súkromné zdroje).
- formu príjmu:
 - dar, zbierka, dotácia, grant, objednávka kontrakt, atď.

Majdúchová (2009) rozdeľuje financovanie neziskových organizácií, podľa toho, kde vznikol zdroj ich financovania.

Môžeme ich rozdeliť na:

- externé,
- interné.

Interné zdroje si vytvára organizácia sama vlastnou činnosťou, externé zdroje vznikajú v jej okolí a ona sa svojou aktivitou o ne uchádza.

Dlhá – Marček (2002) definujú získavanie finančných prostriedkov z externých zdrojov, tzv. fundraising. Ide o získavanie finančných prostriedkov a iných

nefinančných zdrojov. Je to starostlivo naplánovaná, organizovaná a strategicky orientovaná činnosť neziskových organizácií s cieľom identifikovať, pritiahnúť a získať zdroje na uspokojenie určitej potreby. Je to komplex rôznych metód a postupov získavania finančných a iných zdrojov pre aktivity neziskových organizácií. Výsledkom tohto procesu je získanie nevyhnutných finančných prostriedkov, vecných či nemajetkových zdrojov alebo pomoci, ako sú napr. vecné dary, dobrovoľnícka práca, know-how, ale aj skúsenosti z riadenia či správy organizácie, informácie a pod.

Dlhá – Marček (2002) definujú formy financovania neziskových organizácií. Ide o financovanie neziskových organizácií z verejných zdrojov, zo súkromných zdrojov, z individuálnych zdrojov a samofinancovanie a podnikanie neziskových organizácií.

Financovanie neziskových organizácií zo štátnych zdrojov na základe Faktov o treťom sektore na Slovensku (Košťálová – Šubeníková – Chlup, 2003) je formou niekoľkých mechanizmov. Tieto mechanizmy majú dve základné podoby:

- priama forma podpory neziskových organizácií.
Pôsobia na rôznych úrovniach štátnej správy (ministerstvá, krajské a okresné úrady) a samosprávy (regionálna, miestna). Ide o podporu:
 - z rozpočtových príjmov štátneho rozpočtu, formou poskytovania dotácií a uzatváraním kontraktov,
 - z mimorozpočtových príjmov (lotérie a iné podobné hry, príjmy z privatizácie).
- nepriama forma podpory neziskových organizácií.
Ide o podporu, ktorej výška sa bezprostredne po poskytnutí štátnej finančnej podpory nedá určiť a presne kvantifikovať. Na Slovensku má niekoľko foriem:
 - oslobodenie od daní a ciel,
 - asignácia % dane z príjmov fyzických osôb,
 - asignácia % dane z príjmov právnických osôb,
 - odpočet daru zo základu dane z príjmu.

Podľa Majdúchovej a kol. (2004) financovaním neziskových organizácií zo súkromných zdrojov rozumieme nadačné (nadácie zriadené súkromnými osobami) a podnikové zdroje (podnikové nadácie, zdroje firiem, podnikateľov). Rovnako ako pri verejných zdrojoch, aj v prípade súkromných budeme rozlišovať medzi zahraničnými a tými z domáceho prostredia.

Bednařík – Bútorá- Hrubala (2003) Pri financovaní neziskových organizácií z individuálnych zdrojov sa využívajú formy oslovovania individuálnych darcov

V slovenských podmienkach sú použiteľné predovšetkým nasledujúce:

- verejné dobročinné akcie,
- priamy kontakt,
- členské príspevky,
- zasielanie pošty alebo telefonovanie.

Všetky formy oslovovania individuálnych darcov spája niekoľko spoločných znakov. Prakticky sa vždy pracuje so štyrmi základnými skupinami, ktoré ovplyvňujú tento proces po kvalitatívnej a kvantitatívnej stránke. Patria sem: médiá, sponzori, sprostredkovatelia a individuálni darcovia.

Davis – Etchar (1999) pri samofinancovaní a podnikaní neziskových organizácií rozlišujú metódy:

- predaj produktov,
- spoplatnenie služieb,
- využívanie materiálnych statkov,
- využívanie nemateriálnych statkov,
- príjmy z investícií

1.4.3 Dobrovoľníctvo v neziskových organizáciách

Podľa Mackovej – Staneka (2005) dobrovoľnícku prácu môžeme považovať za najvýznamnejšiu silu tretieho sektora. Všeobecne sa tvrdí, že kým sektor trhu je závislý od komerčného tlaku a štát potrebuje pravidlá, neziskové organizácie sa spájajú s výzvou k dobrovoľníctvu.

MVO reprezentuje dobrovoľníctvo, jeden zo základných pilierov fungujúcej spoločnosti. Predstavuje cielenú, uvedomelú činnosť vykonávanú z vlastnej vôle, v rámci ktorej bez nároku na odmenu človek vynakladá svoj čas, vedomosti, schopnosti pre dobro iných. Touto činnosťou teda nezískava finančný prospech, ale osobné zadosťučinenie. Vyjadruje činnosti slobodne zvolené, založené na vlastnej, osobnej motivácii a slobodnom rozhodnutí každého človeka, čím sa vyjadruje občianska iniciatíva a zainteresovanosť dobrovoľníkov. Predstavuje bezplatnú prácu ľudí, ktorým

nie je ľahostajné, čo sa okolo nich deje, čím sa podtrháva filantropická charakteristika dobrovoľníctva (Gregorová – Marček - Mráčková, 2009).

Podľa Mydlíkovej (2002) sa v slovenskej dobrovoľníckej praxi stretávame v podstate s tromi základnými typmi dobrovoľníkov:

- ľudia pracujúci v organizáciách bez finančnej náhrady a kompenzácie,
- odborníci (prekladatelia, právnici), ktorí poskytujú vysoko špecializované služby a ktorí sú ohodnotení len symbolickou odmenou,
- členovia správnych rád organizácií.

Dobrovoľníctvo je základom každej modernej a demokratickej spoločnosti. Nevyhnutnosť tretieho sektora a dobrovoľníctva je čoraz významnejší. Drucker-Maciariello (2006) predpokladajú, že v budúcnosti význam tretieho sektora bude narastať, pretože budú vzrastať hlavne sociálne potreby.

2 Ciel' práce

Životne prostredie tvorí všetko okolo nás a sami sme jeho súčasťou. Preto by malo byť v našom záujem venovať mu dostatočnú pozornosť. O ochranu a tvorbu životného prostredia sa stará predovšetkým štát, spolu so svojimi inštitúciami a organizáciami. Okrem štátu je tu tretí sektor, ktorý plní doplnkovú a kontrolnú funkciu. Rieši a prináša odpovede na problémy spoločnosti, kde často štát nenachádza odpoveď. V súčasnosti existuje strohý prehľad organizáciách, ktoré majú v náplni svojej činnosti ochranu a tvorbu životného prostredia. Cieľom diplomovej práce je zhodnotenie legislatívy, ktorá súvisí s tretím sektorom a činnosti environmentálnych organizácií tretieho sektora pôsobiacich v regióne Ponitrie.

V diplomovej práci sú stanovené nasledovné parciálne ciele:

1. Analýza a zhodnotenie právnych predpisov v oblasti tretieho sektora
2. Analýza a zhodnotenie pôsobnosti a kompetencií environmentálnych organizácií na Slovensku
3. Analýza okresov ležiacich v regióne Ponitrie a analýza aktuálneho stavu organizácií pôsobiacich na danom území
4. Analýza environmentálnych organizácií tretieho sektora v danom území a zhodnotenie aktivít organizácií tretieho sektora
5. Navrhnutie opatrení na riešenie aktuálnych problémov organizácií tretieho sektora v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia v regióne Ponitrie

3 Metodika práce

Predmetom diplomovej práce je tretí sektor ako subjekt práva životného prostredia v regióne Ponitrie.

Metodika práce je na základe premysleného postupu, pozostáva z teoretickej časti, praktickej časti a použitých metód. Klasifikácia MVO vychádza z Registra a evidencie Ministerstva vnútra SR a je platná podľa súčasnej legislatívy SR.

Teoretická časť

Po zorientovaní sa v danej problematike, nasleduje vyhľadávanie a získavanie literárnych a právnych podkladov. Zdrojom týchto podkladov sú knižné publikácie, skriptá, odborné časopisy a články a internetové zdroje, nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Predmetom štúdia je zorientovanie sa v pojmoch ako životné prostredie, právo životného prostredia, tretí sektor, jeho typológia a financovanie, environmentálne organizácie tretieho sektora a preštudovanie právnych predpisov súvisiacich s ochranou a tvorbou životného prostredia, právnych predpisov týkajúcich sa jednotlivých typov organizácií tretieho sektora. Ďalšou činnosťou je zbieranie informácií o sledovanom regióne a okresoch spadajúcich do tohto regiónu. Sekundárne zdroje sú získavané zo Štatistického úradu SR, Štátnej ochrany prírody SR a Programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých miest. Dôležité sú následne primárne informácie o aktuálnom počte organizácií tretieho sektora na Slovensku a o počte environmentálnych organizácií v regióne Ponitrie. Dôležitým zdrojom pri tomto zisťovaní je Ministerstvo vnútra SR. Informácie o pôsobnosti, kompetenciách a činnosti organizácií v regióne pochádzajú z Obvodného úradov životného prostredia sledovaných okresov (Nitra, Partizánske, Prievidza, Topoľčany, Zlaté Moravce, Žarnovica, Žiar nad Hronom) a od samotných organizácií zameraných na ochranu a tvorbu životného prostredia.

Praktická časť

Praktická časť naväzuje na teoretickú časť práce. Táto časť rozoberá právne postavenie organizácií tretieho sektora, ich vznik, orgány, zánik a zrušenie. Predmetom je aj charakteristika a zhodnotenie stavu ŽP okresov spadajúcich do regiónu Ponitrie. Spomínané sú aj významné územia regiónu, ktoré sú súčasťou Natury 2000. V ďalšej časti je rozobraná pôsobnosť, kompetencie a právne postavenie environmentálnych

organizácií vybraného regiónu. Charakterizované sú organizácie pôsobiace v jednotlivých okresoch regiónu podľa právnej formy. Následne sú zostavané prehľady o súčasnom stave registrovaných organizácií na Slovensku, v sledovanom regióne, v okresoch a v krajoch regiónu. Tie sú podkladom pre analýzu, syntézu a zhodnotenie organizácií tretieho sektora. Výsledkom je získanie obrazu o súčasnej situácii a stave. Na základe tejto skutočnosti je zostavená SWOT analýza, ktorá je podnetom na návrh riešení. Cieľom je vymedzenie najdôležitejších problémov s ktorými sa environmentálne organizácie tretieho sektora v regióne Ponitrie stretávajú a zámerom je navrhnúť riešenia.

Použité metódy

K dosiahnutiu cieľa sú v práci využité tieto metódy:

- *metóda skúmania*, ktorá bola využitá pri získavaní poznatkov o danej problematike z odbornej literatúry. Táto metóda je základom údajov o postavení, pôsobnosti a kompetenciách organizácií tretieho sektora v regióne Ponitrie,
- *metóda selekcie a kompilácie*, využívaná pri prehľade o súčasnom stave danej problematiky,
- *metóda priameho rozhovoru*, použitá pri získavaní potrebných informácií od úradov a organizácií. Priamy rozhovor vedený dňa 15. marca 2011 s členom NHS Jozefom Cocherom,
- *metóda vedeckej abstrakcie*, zvolená pri abstrahovaní menej dôležitých informácií od informácií, ktoré majú vzťah k danému problému,
- *analyticko – syntetická metóda*, využitá pri priblížení územia, aktuálneho stavu a činnosti organizácií tretieho sektora,
- *metóda komparácie* bola použitá pri porovnaní prehľadov o súčasnom stave registrovaných organizácií na Slovensku, v sledovanom regióne, v okresoch regiónu a v krajoch regiónu,
- *analýza SWOT*, poukazujúca na silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia tretieho sektora a legislatívy, ktorá sa ho týka,
- *metóda aplikácie* použitá pri navrhovaní riešení problémov.

4 Výsledky práce

4.1 Právna úprava tretieho sektora

Základom vzniku tretieho sektora je právo slobodne sa združovať. Podľa Ústavy SR č.460/1992 Zb., článok 29 má každý občan SR právo spolu s inými sa združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo iných združeniach. Združovanie občanov upravuje zákon č.83/1990 Zb. o združovaní občanov. Podľa toho zákon môžu občania zakladať spolky, spoločnosti, zväzy, hnutia, kluby a iné občianske združenia, ako aj odborové organizácie a združovať sa v nich. Členmi združení môžu byť aj právnické osoby. Záujmové združenia právnických osôb upravuje Občiansky zákonník č.40/1964 Zb., §20f až §21. Ide o právnickú osobu, ktorá zodpovedá svojím majetkom za nesplnenie svojich povinností.

Tretí sektor na Slovensku upravujú viaceré zákony. Pre každý typ neziskovej organizácie je vydaný špeciálny zákon. Podľa súčasných zákonných noriem je nutné, aby sa akékoľvek neziskové organizácie riadili podľa zákonom stanovených organizačných noriem. Pre všetky je povinný registračný proces, k nemu potrebné dokladovanie. Slovenská legislatíva rozoznáva štyri právne formy organizácií:

- *združenia,*
- *nadácie,*
- *verejnoprospešné organizácie (neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby),*
- *neinvestičné fondy.*

Právne postavenie každej z foriem je upravené samostatným zákonom. Združenia upravuje zákon č.83/1990 Zb. o združovaní občanov, nadácie zákon č.34/2002 Z.z. o nadáciách, verejnoprospešné organizácie zákon č.213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby a neinvestičné fondy zákon č.147/1997 Z.z. o neinvestičných fondoch.

K slobodnému združovaniu občanov zaraďujeme aj zákon č.308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, zákon č.92/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností, zákon č.424/1991 Zb. o združovaní v politických stranách a v politických hnutiach, zákon č.116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom.

Dôležitými zákonmi, hlavne v oblasti financovania sú pre organizácie TS tie, ktoré upravujú zníženie alebo oslobodenie od platenia niektorých daní a ciel. Medzi ne môžeme zaradiť Zákon č.318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností. Ten oslobodzuje od dane z dedičstva a z darovania PO so sídlom na území SR na rozvoj nadácií, štátom registrovaných cirkví a náboženských spoločností, kultúry, školstva, vedy, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti, ekológie, telovýchovy a športu. Oslobodené sú aj humanitárne a charitatívne spolky. Zákon č.222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty oslobodzuje od dane služby, dodávané ako protihodnotu členského príspevku pre vlastných členov politických strán a hnutí, cirkví a náboženských spoločností a občianskych združení, vrátane odborových organizácií a profesijných komôr. Toto oslobodenie od dane však nenarušuje hospodársku súťaž. Oslobodený od dane je aj tovar dodaný týmito osobami v úzkej súvislosti s dodanou službou. Zákon č.595/2003 Z.z. o daniach z príjmov oslobodzuje od dane aj členské príspevky podľa stanov, štatútu, zriaďovacích listín alebo zakladateľských listín prijaté záujmovými združeniami právnických osôb, profesijnými komorami, občianskymi združeniami vrátane odborových organizácií, politickými stranami a politickými hnutiami.

4.1.1 Vznik organizácií tretieho sektora

Podľa zákona č.83/1990 Zb. o združovaní občanov **združenie** vzniká registráciou. Návrh na registráciu môžu podávať najmenej traja občania, z ktorých aspoň jeden musí byť starší ako 18 rokov. Tí k návrhu pripoja stanov. Návrh na registráciu sa podáva Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky.

Podľa Občianskeho zákonníka č.40/1964 Zb. na založenie združenia sa vyžaduje písomná zakladateľská zmluva uzavretá zakladateľmi alebo schválenie založenia združenia na ustanovujúcej členskej schôdzi. K zmluve alebo zápisnici o ustanovujúcej členskej schôdzi musia byť priložené stanov a určenie osôb oprávnených konať v mene združenia, ktoré schvália zakladatelia alebo ustanovujúca schôdza. Medzi základné stanov združenia patria určenie názvu, sídla a predmetu činnosti, úprava majetkových pomerov, členstva a orgánov, atď. Členstvo v združení možno viazať na určitý členský príspevok. Právnu spôsobilosť zápisom do registra združení vedeného na obvodnom úrade v sídle kraja, príslušnom podľa sídla združenia.

Nadácia vzniká dňom zápisu nadácie do registra nadácií. Podľa zákona č.34/2002 Z.z. o nadáciách písomný návrh na zápis nadácie do registra nadácií podáva ministerstvu správca nadácie. K návrhu na zápis nadácie do registra nadácií musí byť priložená nadačná listina a príslušné vyhlásenia.

Ak je zakladateľom nadácie právnická osoba, ktorá nie je zriadená alebo založená zákonom, prikladá sa výpis z Obchodného registra alebo z iného registra, Ak je správcom nadácie zahraničná fyzická osoba, prikladá sa k návrhu na zápis nadácie do registra nadácií aj doklad o povolení na dlhodobý pobyt na území SR. Konanie o zápis nadácie do registra nadácií sa začína odo dňa, keď bol ministerstvu doručený návrh. Ak ministerstvo nezistí dôvod na odmietnutie zápisu nadácie do registra nadácií, do 30 dní od začatia konania vykoná zápis nadácie do registra nadácií a v tejto lehote zašle správcovi nadácie jedno vyhotovenie nadačnej listiny, na ktorom vyznačí deň zápisu nadácie do registra nadácií. Vznik nadácie, jej názov a sídlo oznámi ministerstvo ŠÚ SR do desiatich dní odo dňa zápisu nadácie do registra nadácií.

Podľa zákona č.213/1997 Z.z o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby vzniká **nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby** dňom, keď rozhodnutie krajského úradu o registrácii nadobudlo právoplatnosť. Register vedie registrový úrad príslušný podľa sídla neziskovej organizácie. Ústredný register neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby vedie Ministerstvo vnútra SR. Písomný návrh na zápis neziskovej organizácie do registra musí podať zakladateľ alebo osoba na to ním písomne splnomocnená do 60 dní od založenia neziskovej organizácie. Súčasťou návrhu na zápis je zakladateľská zmluva a štatút. Registrový úrad vydá rozhodnutie o registrácii a vykoná zápis do registra, ak zakladateľská zmluva a štatút sú v súlade so zákonom. Identifikačné číslo prideli neziskovej organizácii registrový úrad. Zápis do registra sa vykoná ku dňu určenému v návrhu na zápis.

Podľa zákona č.147/1997 Z.z. o neinvestičných fondoch vzniká **neinvestičný fond** dňom, ku ktorému bol zapísaný do registra. Návrh na zápis fondu do registra sa musí podať do 60 dní odo dňa zriadenia fondu. Prikladá sa k nemu zriaďovacia zmluva, štatút fondu, vyhlásenie o splatení vkladu alebo jeho časti jednotlivými zriaďovateľmi. Register vedie krajský úrad príslušný podľa sídla fondu. Ústredný register vedie Ministerstvo vnútra SR. Registrový úrad vydá rozhodnutie o registrácii a vykoná zápis do registra, ak zriaďovacia zmluva a štatút sú v súlade so zákonom.. Identifikačné číslo prideli fondu registrový úrad. Zápis do registra sa vykoná ku dňu určenému v návrhu na

zápis. Ak sa rozhodnutie o vykonaní zápisu vydá neskôr alebo návrh neobsahuje deň, ku ktorému sa má zápis vykonať, zápis sa vykoná ku dňu vydania tohto rozhodnutia.

4.1.2 Orgány organizácií tretieho sektora

Orgány organizácií tretieho sektora sú uvedené v tabuľke 1. Členovia orgánov organizácií musia byť bezúhonní a v plnom rozsahu spôsobilí na právne úkony.

Správna rada je najvyšší orgán nadácie, fondu aj organizácie. Do výlučnej pôsobnosti patrí schvaľovanie rozpočtu, rozhodovanie o použití prostriedkov, schvaľovanie ročnej účtovnej závierky a výročnej správy, rozhodovanie o zlúčení, splynutí a zrušení, vymenovanie likvidátora, vykonávanie zmien štatútu, atď. Rozhoduje aj o ďalších skutočnostiach v rozsahu a za podmienok určených v štatúte.

Členstvo v správnej rade je dobrovoľnou a neplatenou funkciou. Členov, počet, funkčné obdobie správnej rady vymenúva a odvoláva zriaďovateľ. Správna rada je schopná uznášať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina jej členov. Na prijatie rozhodnutia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov.

Tabuľka 1 Orgány organizácií tretieho sektora

Nadácia	Neinvestičný fond	Nezisková organizácia poskytujúca verejnoprospešné služby
správna rada	správna rada	správna rada
správca nadácie	správca	riaditeľ
dozorná rada ¹⁾	iné orgány ⁴⁾	dozorná rada (revízor)
revízor ²⁾		ďalšie orgány ⁵⁾
iný orgán ³⁾		
1) ak je majetok vyšší ako 165 165970€; 2)ak nie je ustanovená dozorná rada; 3)ak to ustanoví nadačná listina; 4) ak to stanoví štatút; 5) ak to určí štatút		

Zdroj: Zákon č.34/2002 Z.z. o nadáciách, zákona č.147/1997 Z.z. o neinvestičných fondoch, zákon č.213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby; vlastné spracovanie

Správca, pri neziskových organizáciách **riaditeľ** je štatutárny orgán, ktorý riadi činnosť nadácie, fondu, organizácie a koná v jej mene. Rozhoduje o všetkých záležitostiach subjektu. Volí a odvoláva ho správna rada. Tá mu môže obmedziť jeho právo konať v mene subjektu. Za správcu (riaditeľa) môže byť zvolená fyzická osoba, ktorá je spôsobilá na právne úkony a je bezúhonná.

Dozorná rada (revízor) je zriadená pri nadáciách a neziskových organizáciách. Je to kontrolný orgán, ktorý dohliada na činnosť subjektov. Ak nie je zriadená dozorná rada, jej pôsobnosť vykonáva revízor. Členov dozornej rady (revízora) volí a odvoláva správna rada. Členovia dozornej rady (revízor) sú oprávnení nahliadať do všetkých dokladov a záznamov týkajúcich sa činnosti a kontrolovať, či je účtovníctvo vedené v súlade s osobitným predpisom, či subjekt uskutočňuje svoju činnosť v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Dozorná rada (revízor) schvaľuje aj účtovnú závierku a výročnú správu, upozorňuje správnu radu na zistené nedostatky a podáva návrhy na ich odstránenie.

Pri neziskových organizáciách dozorná rada musí byť zriadená, ak majetok neziskovej organizácie je vyšší ako 165 970€ alebo ak je súčasťou jej majetku prioritný majetok. Členom dozornej rady nemôže byť člen správnej rady a riaditeľ.

4.1.3 Zrušenie a zánik organizácií tretieho sektora

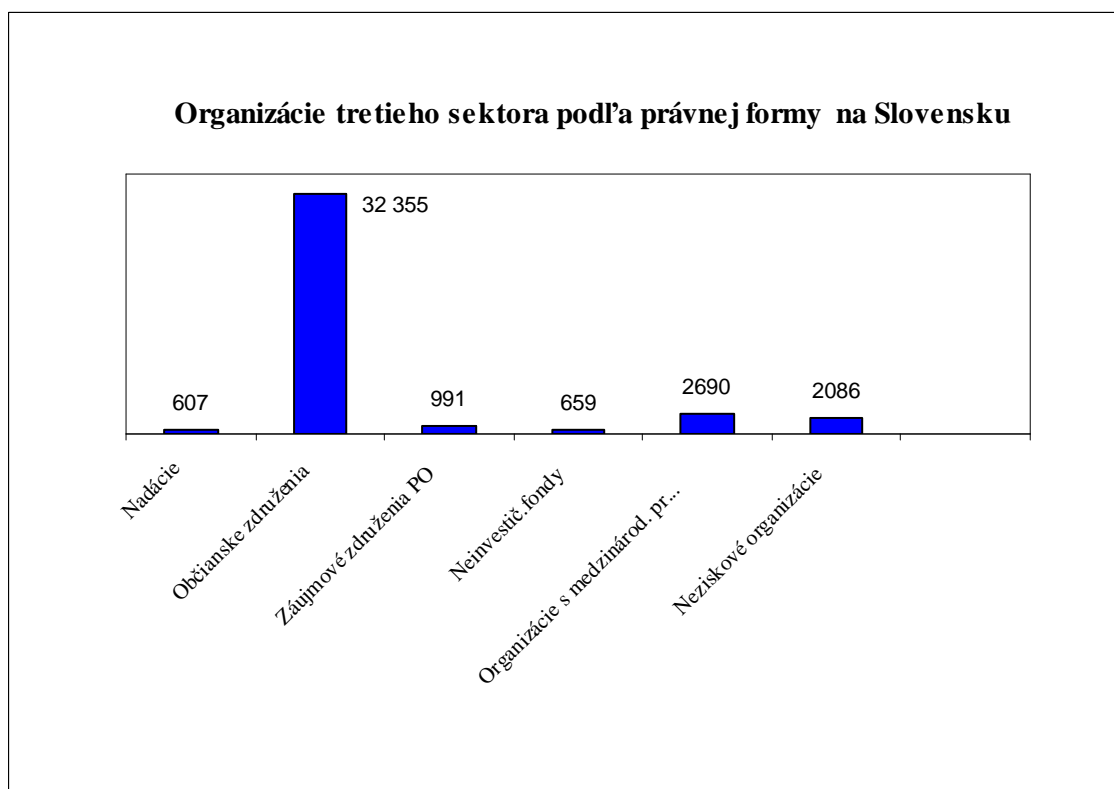
Nadácia, fond, združenie a organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby majú veľmi podobné dôvody zrušenie. Medzi ne zaradíme zrušenie uplynutím doby založenia a zriadenia, dosiahnutím verejnoprospešného účelu a účelu zriadenia, rozhodnutím správnej rady, súdu a vyhlásením konkurzu.

Združenie zaniká aj dobrovoľným rozpustením alebo zlúčením s iným združením, právoplatným rozhodnutím ministerstva o jeho rozpustení. Pokiaľ stanovy združenia neurčujú spôsob dobrovoľného rozpustenia alebo zlúčenia s iným združením, rozhoduje o ňom jeho najvyšší orgán. Tento orgán oznámi zánik združenia do 15 dní príslušnému ministerstvu.

Zánik organizácií tretieho sektora zánik dňom výmazu z registra. Pri nadácii výmaz z registra nadácií. Pri zániku združenia sa vykoná majetkové vypořádanie. Zániku organizácií tretieho sektora predchádza zrušenie s likvidáciou alebo bez

likvidácie. Zánik združení oznámi ministerstvo Štatistickému úradu do 7 dní odo dňa, keď sa o ňom dozvedelo.

Podľa registra Ministerstva vnútra je na Slovensku je 36 845 organizácií tretieho sektora. Obrázok 1. znázorňuje počet organizácií tretieho sektora podľa právnej formy. Z neho sa dá vyvodiť, že najväčšie zastúpenie majú občianske združenia s podielom 81,81%. Výrazne nižší podiel 7,30% zastupujú organizácie s medzinárodným prvkom. Nasledujú neziskové organizácie s 5,66% podielom, záujmové združenia PO s podielom 2,70%, neinvestičné fondy s 1,79% podielom a nadácie s podielom 1,65% z celkového počtu organizácií TS na Slovensku.

Zdroj: MV, vlastné spracovanie

Obrázok 1 Počet organizácií tretieho sektora podľa právnej formy

4.2 Kompetencie environmentálnych organizácií tretieho sektora

Environmentálne organizácie tretieho sektora zastupujú spoločné záujmy, informujú organizácie i verejnosť o aktuálnom vývoji v oblasti životné prostredia, budujú stabilné partnerstvo a dialóg s vládou SR a ďalšími národnými i medzinárodnými aktérmi. Ich existencia znamená dopĺňanie silných a slabých stránok všetkých zúčastnených strán v spoločnosti (vládneho, súkromného a neziskového sektora) a orientovanie sa na priority a záujmy komunity, ktorej nezisková organizácia slúži.

Environmentálne organizácie tretieho sektora sa riadia Ústavou SR č.460/1992 Zb. Článok 26 ustanovuje slobodu prejavu a právo na informácie. Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Právo na informácie upravuje zákon č.211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám. Všetky informácie, ktoré majú inštitúcie povinné sprístupňovať musia byť sprístupnené, okrem tých informácií, ktoré zákon vyhlasuje za utajené. Prijatím tohto zákona sa odstránil pretrvávajúci deficit. Environmentálne mimovládne organizácie získali možnosť prístupu k okruhu informácií o činnosti orgánov verejnej správy a verejných inštitúcií, ktorý je štandardom vo vyspelých demokratických krajinách

Článok 27 Ústavy SR zaručuje petičné právo. Každý má právo sám alebo s inými obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami. Petičné právo, ktoré upravuje zákon č.85/1990 Zb. o petičnom práve je najčastejším komunikačným prostriedkom mimovládnych organizácií so štátnym orgánmi a orgánmi územnej samosprávy. Okrem petícií sa často environmentálne MVO dorozumievajú s orgánmi verejnej správy prostredníctvom žiadostí, návrhov a sťažností. (upravuje zákon č.152/1998 Z.z. o sťažnostiach).

Environmentálne MVO reprezentuje aj dobrovoľníctvo. V súčasnosti na Slovensku chýba príslušný zákon o dobrovoľníctve. Ale očakáva sa zmena. Nová vláda zákon o dobrovoľníctve zaradila medzi svoje programové priority. Gestorom zákona o dobrovoľníctve sa stalo Ministerstvo vnútra SR. Absencia tohto zákona spôsobuje problémy. Tie sa vynárajú hlavne pri dlhodobej dobrovoľníckej činnosti vykonávanej na dohodu. Nie je totiž rozdiel medzi dobrovoľníctvom a zamestnaním. Podlieha

zdaneniu, nezapočítavajú sa odpracované hodiny. Keďže je dobrovoľníctvo považované za bezplatné, preto formy podpory ako sociálne dávky, zdravotné, dôchodkové poistenie sa ho netýkajú. Dobrovoľníkom nie sú preplácané náklady vzniknuté výkonom činností. Chýba aj presné vymedzenie práv, povinností a zodpovednosti dobrovoľníkov.

Ústava SR v článku 44 uvádza, že každý má právo na priaznivé ŽP a na včasné a úplné informácie o jeho stave a o príčinách a následkoch tohto stavu. Každý je povinný chrániť a zveľaďovať ŽP a kultúrne dedičstvo. Nikto nesmie nad mieru ustanovenú zákonom ohrozovať ani poškodzovať životné prostredie, prírodné zdroje a kultúrne pamiatky. Toto právo je upravené v zákone č.17/1992 Zb. o životnom prostredí. Pre environmentálne MVO prináša vymedzenie základných pojmov a ustanovenie základných zásad ochrany ŽP, povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane a zlepšovaní stavu životného prostredia a pri využívaní prírodných zdrojov. Vychádza pritom z princípu TUR.

Dôležitým právnym predpisom je zákon č.543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny. Zákon upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, ako aj práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri ochrane prírody a krajiny s cieľom prispieť k zachovaniu rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, utvárať podmienky na trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a na dosiahnutie a udržanie ekologickej stability.

Pri svojej činnosti sa MVO opierajú aj o zákon č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Zákon sa zaoberá postupom odborného a verejného posudzovania predpokladaných vplyvov na ŽP, pôsobnosť orgánov štátnej správy a pôsobnosť obcí pri posudzovaní vplyvov, práva a povinnosti účastníkov procesu posudzovania.

Environmentálne organizácie sa musia riadiť príslušnými zákonmi, ktoré ich zriaďujú podľa typu organizácie. Všeobecne platí, že sú registrované, kontrolované. Majú povinnosť vyhotovovať výročnú správu v lehote určene, poskytovať informácie o svojej činnosti a nakladaní s majetkom. Vedú účtovníctvo podľa osobitných predpisov a v zákonom stanovených požiadavkách, ich ročná účtovná závierka musí byť overená audítorom.

4.3 Vymedzenie regiónu Ponitrie

Ponitrie sa nachádza na území Nitrianskeho, Trenčianskeho, a Banskobystrického kraja, v juhozápadnej časti Slovenska. Región tvoria okresy Nitra, Partizánske, Prievidza, Topoľčany, Zlaté Moravce, Žarnovica a Žiar nad Hronom. Ponitrie susedí na severe s regiónom Turca, na juhu pozvoľna prechádza do Podunajského regiónu. Na západe susedí s Považím a na východe s Pohroním a Tekovom. Názov tohto regiónu sa odvíja od jeho polohy. Ponitrie leží na hornom toku rieky Nitry v Hornonitrianskej kotline medzi pohoriami Vtáčnik, Žiar, Strážovské vrchy, Trábeč a Malá Fatra. Na hornej Nitre možno nájsť i chránené krajinné oblasti Ponitrie a Strážovské vrchy, ako i štátne prírodné rezervácie Rokoš, Veľká skala, Buchlov, Temešská skala a Vtáčnik, ktorý je najvyšším bodom Ponitria s výškou 1345,8 m.n.m. Za CHKO Ponitrie vyhlásili v roku 1985 na rozlohe 37 665 ha. Správa CHKO Ponitrie sídli v Nitre. CHKO Ponitrie sa nachádza v dvoch odlišných orografických celkoch - Trábeči a Vtáčniku, v intenzívne osídlenej a poľnohospodársky využívannej krajine. Líšia sa po stránke geologickej stavby, typológie lesov, rastlinných a živočíšnych spoločenstiev. Trábeč patrí ku starým jadrovým pohoriam. Mladšie pohorie sopečného pôvodu - Vtáčnik je súčasťou vulkanického Slovenského stredohoria. Územie je členené priečnymi zníženinami, riekami a náplavovými kuželmi. Krasové procesy spôsobili vznik krasových javov (Svoradova jaskyňa). Vyše 92 % územia patrí do lesového pôdneho fondu. Celkom sa tam vyskytuje 101 druhov drevín, z ktorých je 73 pôvodných. Veľmi bohatá je fauna teplomilných lesostepných živočíchov, z ktorých je vyše 140 druhov chránených. Súčasť chránenej krajinskej oblasti Ponitrie je aj Nitriansky lesopark

4.3.1 Územie Natura 2000 Trábeč

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín EÚ a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok.

Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, živočíchov a prírodných biotopov,

vyskytujúcich sa na území štátov EÚ a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej EÚ

Základom pre vytvorenie sústavy Natura 2000 sú dve právne normy EÚ:

- smernica Rady Európskych spoločenstiev č.79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako smernica o vtákoch - Birds Directive),
- smernica Rady Európskych spoločenstiev č.92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch - Habitats Directive).

Tieto dve smernice predstavujú doposiaľ najkomplexnejšiu právnu normu na ochranu prírody vo svete.

Štátna ochrany prírody SR zaradila do CHKO Ponitrie 26 chránených území, z toho 25 sú chránené územia európskeho významu a 1 je chránené vtáčie územie. Prehľad chránených oblastí CHKO Ponitrie je uvedený v tabuľke 2.

Tribeč

Dňa 9.7.2003 bol vládou SR schválený Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území. Zoznam obsahuje 38 chránených vtáčích území, ktorých priemerná rozloha je 32 541 ha. Celková výmera chránených vtáčích území zaberá 25,2% územia SR. Do Národného zoznamu chránených vtáčích území bolo zaradené aj Tribeč.

Jeho výmera je 24 540 ha. Spadá do Nitrianskeho a Trenčianskeho kraja. Tribeč budujú kryštalické bridlice, granodiority, ale i horniny mezozoika (vápence, dolomity, kremence, bridlice), z ktorých k morfológicky ojedinelým patria kremencové hôrky, lemujúce jeho chrbát zo západu na východ. Typické pre Tribeč sú dubovo-hrabové, dubové a vo vyšších polohách bukové lesy. Vzhľadom na svoju nadmorskú výšku, geologické podložie a expozíciu, ho pokrývajú zväčša teplomilné rastlinné spoločenstvá. Rastú tu vzácne a chránené druhy ako peniažtek slovenský, hrdobárka páchnuca, hrachor benátsky, kosatec nízky, hlaváčik jarný, poniklec veľkokvetý, ľalia zlatohlavá a rad ďalších chránených druhov. Je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie orla kráľovského. Pravidelne tu hniezdi výr skalný, lelek lesný, včelár lesný, ako aj ostatné lesné druhy vtákov (orol krikľavý, hadiar krátkoprstý, včelár obyčajný, jariabok hôrny...). Veľmi dobre sa tu darí danielnej a muflónej zveri, ktorá bola na Slovensku introdukovaná v roku 1867. Územie je bohaté aj na mnohé vzácne a chránené bezstavovce a motýle.

Tabuľka 2 Chránené oblasti podľa NATURI 2000 v regióne Ponitrie

NATURA 2000 - územia európskeho významu				
	Kód lokality	Názov lokality	Kraj	Útvar ŠOP SR
1	<u>SKUEV0013</u>	Stráž	Banskobystrický	CHKO Ponitrie
2	<u>SKUEV0021</u>	Vinište	Nitriansky	
3	<u>SKUEV0023</u>	Tomov štál	Banskobystrický	
4	<u>SKUEV0024</u>	Hradná dolina	Nitriansky	
5	<u>SKUEV0126</u>	Vinodolský hájik	nitriansky	
6	<u>SKUEV0127</u>	Temešská skala	Trenčiansky	
7	<u>SKUEV0128</u>	Rokoš	Trenčiansky	
8	<u>SKUEV0129</u>	Cerovina	Nitriansky	
9	<u>SKUEV0130</u>	Zobor	Nitriansky	
10	<u>SKUEV0131</u>	Gýmeš	Nitriansky	
11	<u>SKUEV0132</u>	Kostolianske lúky	Nitriansky	
12	<u>SKUEV0133</u>	Hôrky	Nitriansky	
13	<u>SKUEV0134</u>	Kulháň	Nitriansky	
14	<u>SKUEV0135</u>	Bočina	Nitriansky	
15	<u>SKUEV0136</u>	Dolné lazy	Nitriansky	
16	<u>SKUEV0137</u>	Záhrada	Nitriansky	
17	<u>SKUEV0138</u>	Livinská jelšina	Trenčiansky	
18	<u>SKUEV0176</u>	Dvorčiansky les	Nitriansky	
19	<u>SKUEV0180</u>	Ludinský háj	Nitriansky	
20	<u>SKUEV0271</u>	Šándorky	Nitriansky	
21	<u>SKUEV0272</u>	Vozokánsky luh	Nitriansky	
22	<u>SKUEV0273</u>	Vtáčnik	Trenčiansky	
23	<u>SKUEV0274</u>	Baské	Trenčiansky	
24	<u>SKUEV0275</u>	Kňazí stôl	Trenčiansky	
25	<u>SKUEV0392</u>	Brezová stráň	Trenčiansky	
NATURA 2000 - chránené vtáčie územia				
1	<u>SKCHVU031</u>	Tríbeč	Nitriansky	CHKO Ponitrie

Zdroj: ŠOP SR, vlastné spracovanie

4.4 Okresy regiónu Ponitrie

4.4.1 Okres Nitra

Okres Nitra disponuje rozlohou 871 km², počtom obyvateľov 164 597 a obcí 62. Územie sa rozprestiera medzi masívom Zobora (587 m) a vrchmi Kalvária (215 m) a Šibeničným vrchom (218,5 m), ktoré možno považovať za časť Tribečského pohoria oddeleného riekou Nitrou od hlavného masívu.

Územie Nitry, aj keď nepatrí medzi mestá s extrémne zlým životným prostredím, je podľa environmentálnej regionalizácie SR súčasťou Dolnonitrianskej zaťaženej oblasti. V tomto priestore, na ploche 411 km² býva asi 180 000 obyvateľov. Jej centrami, kde sa zároveň nachádza aj väčšina zdrojov znečistenia životného prostredia sú mestá Nitra a Nové Zámky. Na území je evidovaných asi 250 veľkých a stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia. Hlavným znečisťovateľom je energetika automobilová doprava, prach, atď. Ovzdušie je najviac zaťažené vo vykurovacom období. V okolí je niekoľko významných znečisťovateľov ovzdušia. Kameňolom a vápenka Žirany, Službyt Nitra, Tami Nitra, SPP závod Ivánka pri Nitre.

Situáciu v čistote tokov možno hodnotiť ako zlú. Vodné toky na území mesta majú triedu čistoty IV. a V. (silne znečistené a veľmi silne znečistené). Rieka Nitra je už na svojom hornom toku znečistená predovšetkým zdrojmi bansko-energeticko-chemického komplexu Hornej Nitry a mestami Partizánske a Topoľčany. Okrem bodových zdrojov, k zhoršeniu akosti povrchových a podzemných vôd prispievajú aj plošné zdroje znečistenia. K najvýznamnejším patrí poľnohospodárska výroba, skládky tuhých odpadov a neodkanalizované sídla. Pôdy v okolí patria medzi naše najúrodnejšie. Sú relatívne čisté. Výraznejšie znečistenie je zjavné najmä v okolí dopravných línií a na tej časti nivy rieky Nitry, ktorá bola v minulosti zasiahnutá záplavami po pretrhnutí hrádze depónia popolčekov v Zemianskych Kostoľanoch. I keď je poľnohospodársky pôdny fond hodnotený ako veľmi kvalitný, postupne narastá výmera pôd so zníženou produkčnou schopnosťou. Je to okrem iného, spôsobené aj chemizáciou poľnohospodárstva a kontamináciou ťažkými kovmi.

Z najvýznamnejších prírodných rezervácií zasahujú do teritória Nitry Národná prírodná rezervácia Zoborská lesostep, Prírodná rezervácia Lupka, Prírodná pamiatka Nitriansky dolomitový lom a Chránený areál Kynecký park.

4.4.2 Okres Partizánske

Okres Partizánske má rozlohu 301 km², počet obyvateľov je 47 194 a obcí 23. Územie okresu je situované v severovýchodnej časti západného Slovenska a je súčasťou Trenčianskeho kraja. Zasahuje sem svojím najsevernejším výbežkom Podunajská pahorkatina v rámci Panónskej panvy. V rámci Západných Karpát sem zo severovýchodu zasahujú Strážovské vrchy a celou východnou a juhovýchodnou časťou územia pohorie Tribeč.

Mesto Partizánske je bohaté na podzemné vody, čo potvrdzuje niekoľko vrtov. Na celom území mesta vyvierajú minerálne vody v 3 samostatných prameňoch.

V okolí je evidovaných 50 malých 52 stredných a 9 veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Prevádzkovateľmi veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia sú KVARTET Partizánske, ZEIS Partizánske, KRAL Partizánske, Vulkan, Partizánske, JELA PRODUKT a SOHLED. Spoločnosť KVARTET bola zaradená medzi najvýznamnejšie zdroje znečisťovania ovzdušia na Slovensku s podielom tuhých znečisťujúcich látok 0,67 % (z celkovej produkcie v SR za rok 2004) na 13. miesto a s podielom emisií oxidu siričitého 0,5 % na 16. miesto. Tento nevyhovujúci stav spoločnosť rieši vybudovaním novej kotolne s nosným kotlom na štiepku a s doplnkovým využitím doplnkových kotlov.

Územím pretekajú dva povrchové toky – Nitra a Nitrica. Oba toky sú zaradené medzi silne až veľmi silne znečistené povrchové vody vo viacerých ukazovateľoch. Znečistenie vzniká v dôsledku antropogénnej činnosti najmä odpadovými vodami z banskej činnosti (Handlová), ale tiež priemyselnou činnosťou – výroba plastov a ťažkej chémie, teplárne, elektrárne v komplexe Nováky – Zemianske Kostolány.

Na území okresu Partizánske sa nachádzajú tieto významné chránené územia: Prírodná rezervácia Veľký vrch, Prírodná rezervácia Chynorienský luh, Chránený areál Brodziansky park, Prírodná pamiatka Nitrica, Prírodná rezervácia Dobrotínske Skaly (súčasťou je Dobrotínska jaskyňa).

4.4.3 Okres Prievidza

Okres Prievidza má rozlohu 959,8 km² s počtom obyvateľov 139 627 a obcí 52. Územie sa nachádza v prechodnej oblasti medzi stredným a západným Slovenskom v centrálnej časti Hornonitrianskej kotliny, rozprestierajúc sa prevažne v jej podcelku,

zvanom Prievidzská kotlina. Kotlinu obklopujú predhoria Strážovských vrchov, Žiaru a Vtáčnika. Do okresu patria mesto Bojnice, Nováky a Handlová. Prievidzou pretekajú dva recipienty odpadových vôd – Nitra a Handlovka. Nitra odvádza nečistoty z poľnohospodárskych technológií, Handlovka priemyselné a banské vody. Kvalita ovzdušia je ovplyvňovaná predovšetkým prevádzkou veľkých priemyselných zdrojov, ktoré sú významnými zástupcami palivovo - energetického a chemického priemyslu na Slovensku. Značnou mierou sa na celkovom znečistení ovzdušia podieľa aj doprava, predovšetkým v hlavných dopravných koridoroch. Hlavné zdroje znečistenia ovzdušia v okrese Prievidza predstavujú Hornonitrianske Bane Prievidza, Baňa Nováky, Handlovská energetika, Novácke chemické závody a Elektráreň Nováky.

Do okresu Prievidza zasahujú navrhované územia európskeho významu, ako Temešská skala, Rokoš, Strážovské vrchy, Vtáčnik, Saske, a Kňazí stôl. V širšom záujmovom území sú Národný park Malá Fatra, Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy. V katastri mesta Prievidza sa nachádzajú dve malo plošné chránené územia, a to Kobylince a Hradisko. Do katastra obce Cigeľ zasahuje Prírodná rezervácia Biely kameň. V katastri mesta Bojnice je Národná prírodná pamiatka Prepoštská jaskyňa.

4.4.4 Okres Topoľčany

Okres s rozlohou 597,7 km², počtom obyvateľov 74 000 a obcí 54 je Topoľčany. Územie okresu sa rozprestiera v Nitrianskej pahorkatine, vklinený medzi pohoria Považský Inovec, Trábeč a Strážovské vrchy. Najvýznamnejším tokom, ktorý preteká územím je rieka Nitra. Významným prítokom je potok Chotina a Solčiansky potok. Územie nie je zahrnuté do osobitne vymedzenej oblasti riadenia kvality ŽP. Na znečisťovanie sa v podstatnejšej miere podieľajú existujúce stacionárne zdroje znečisťovania a automobilová doprava. Podľa údajov Obvodného úradu ŽP v Topoľčanoch množstvo emisií v celom okrese má neustále klesajúcu tendenciu. Medzi prevádzkovateľov veľkých zdrojov znečistenia patria Toma Topoľčany, Elektrokarbon a Chemos Slovakia. V roku 2006 bolo na území evidovaných 106 stredných a 67 prevádzkovateľov malých zdrojov znečisťovania. Medzi významných znečisťovateľov vody patri ZsVaK Topoľčany a Topvar

V okrese Topoľčany sa nachádza Národná prírodná rezervácia Solčiansky háj (IV. stupeň ochrany).

4.4.5 Zlaté Moravce

Okres Zlaté Moravce má rozlohu 521 km², počet obyvateľov 42 679 a obcí 33. Väčšina katastra leží v Podunajskej pahorkatine na troch jej oddieloch a síce Hronskej pahorkatine, Žitavskej nive a Žitavskej pahorkatine. Východná časť katastra predstavuje Pohronský Inovec. Región Zlatých Moraviec patrí medzi najteplejšie oblasti Slovenskej republiky. Územie patrí do povodia Žitavy, ktorá je ľavostranným prítokom Nitry. Jediným najväčším prítokom Žitavy je Hostiansky potok. Na území sú dobré podmienky pre výskyt významných zásob artézskej podzemnej vody, čo súvisí s prítomnosťou mocných a dobre priepustných vrstiev štrkov a pieskov. V súčasnosti tu nachádza 72 malých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Nemalou mierou k znečisťovaniu ovzdušia prispieva cestná doprava. Územie možno zaradiť do útvaru s málo znečisteným ovzduším a nie je ani zaťažené z hľadiska kvality ovzdušia. Rieka Žitava je zaradená do V. triedy čistoty (veľmi silne znečistená) pre vysoké bakteriálne a chemické hodnoty

Najväčšími znečisťovateľmi povrchových vôd sú kanalizácia a COV Zlaté Moravce a vinárske závody RAVENA Topoľčianky.

Medzi prírodné bohatstvo územia je zaradený Chranený areál Park pri hrobke Migazziovcov a Park J. Kráľa v Zlatých Moravciach, Kostolianske lúky a Velčické cery.

4.4.6 Žarnovica

Okres Žarnovica má rozlohu 425,3 km², počet obyvateľov 26 794 a obcí 18. Pre územie je typický členitý charakter s rozdielnou nadmorskou výškou. Dominantným tokom je Hron, ktorý prechádza celým územím okresu od severovýchodnej hranice s okresom Žiar nad Hronom až po juhozápadnú hranicu s okresom Levice. Západnú a severozápadnú časť územia okresu tvoria predhoria a hrebene Pohronského Inovca a Vtáčnika, východnú a juhovýchodnú časť územia okresu tvorí pohorie Štiavnických vrchov. Obe horstvá sú veľkoplošnými chránenými územiami. Zo severu sem zasahuje Žiarska kotlina. Na území Žarnovického okresu sa nachádza veľké množstvo zdrojov pitnej vody. Na území nie sú evidované žiadne staré environmentálne záťaže. Na základe údajov porovnávajúcich vývoj emisií na území okresu je možné pozorovať pokles množstva jednotlivých znečisťujúcich látok. Časť katastrálneho územia Žarnovice sa nachádza na území.

Významný je chránený areál Revištský rybník, ktorý bol vyhlásený v roku 1992 z dôvodu zabezpečenia ochrany územia s významným hniezdnym biotopom vtáctva, predovšetkým vodných a vlhkomilných druhov. Na území platí štvrtý stupeň územnej ochrany. Samotná rieka Hron predstavuje nadregionálny biokoridor, ktorý obsahuje biotopy vtáctva, rýb a obojživelníkov.

4.4.7 Žiar nad Hronom

Okres Žiar nad Hronom disponuje rozlohou 517,7 km², počtom obyvateľov 47 526 a obcí 35. Leží v Žiarskej kotline, ktorá predstavuje tektonickú depresiu obkolesenú vulkanickými útvarmi výbežkov pohorí Vtáčnik, Kremnické vrchy, Štiavnické vrchy. Kotlinou preteká rieka Hron. Územie patrí do oblasti Slovenského stredohoria. Štiavnické vrchy zasahujú do územia podcelkom Hodrušská hornatina. Žiarskou kotlinou preteká rieka Hron. Najvýznamnejším prítokom Hrona z pravej strany je Lutilský potok. V riešenom území sa vyskytuje ložisko kaolínu a kremenca v časti Podháj – ide o vyhradené ložiská, ktoré nie sú v súčasnosti otvorené. V širšom okolí sa nachádzajú evidované ložiská nerastných surovín v Starej Kremnici, v Lovči a v Lutile. Záujmové územie patrí medzi územia s narušenou až silne narušenou environmentálnou kvalitou ŽP. Stredná časť územia je zaradená do piateho stupňa environmentálnej kvality t.j. silne narušené, smerom na juh a sever kvalita prechádza do štvrtého stupňa, ktorý charakterizuje narušené prostredie. Najvýznamnejšie stacionárne zdroje znečistenia ovzdušia SLOVALCO, ZSNP.

Okrem Ponitria do územia zasahuje CHKO Štiavnické vrchy a sústava Natura 2000 Horné Opatovce a Šášovské Podhradie.

4.5 Pôsobnosť environmentálnych organizácií tretieho sektora v regióne Ponitrie

V regióne Ponitrie je registrovaných 102 environmentálnych organizácií tretieho sektora. Počet jednotlivých právnych foriem organizácií v jednotlivých okresoch zachytáva tabuľka 3 a 4. Tabuľka 3 uvádza počet v okresoch Nitra, Partizánske, Prievidza a Topoľčany. Tabuľka 4 obsahuje počet v okresoch Zlaté Moravce, Žarnovica a Žiar nad Hronom.

Tabuľka 3 Počet environmentálnych organizácií podľa právnej formy v okresoch Nitra, Partizánske, Prievidza a Topoľčany

	Okresy			
	Nitra	Partizánske	Prievidza	Topoľčany
Nadácie	8	1	3	1
Občianske združenia	23	3	17	5
Záujmové združenia právnických osôb	0	0	1	0
Neinvestičné fondy	0	2	0	0
Organizácie s medzinárodným prvkom	0	0	0	0
Neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby	10	0	5	1

Zdroj: Register a evidencia MV SR, vlastné spracovanie

Tabuľka 4 Počet environmentálnych organizácií podľa právnej formy v okresoch Zlaté Moravce, Žarnovica, Žiar nad Hronom

	Okresy		
	Zlaté Moravce	Žarnovica	Žiar nad Hronom
Nadácie	0	1	1
Občianske združenia	2	2	9
Záujmové združenia právnických osôb	0	0	2
Neinvestičné fondy	0	0	0
Organizácie s medzinárodným prvkom	0	0	0
Neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby	3	1	1

Zdroj: Register a evidencia MV SR, vlastné spracovanie

Medzi dôležité **nadácie** pôsobiace v regióne zaraďujeme nadácie okresu Nitra. *Nadácia Aspekt* sa zameriava na pomoc univerzitám, školám, študentom a verejnosti. Organizuje vzdelávacie programy pre verejnosť aj v rámci environmentálneho manažmentu. *Nadácia Originál* sa zaoberá aj programami zameranými na ochranu životného prostredia. Cieľom *Nitrianskej komunitnej nadácie* je zlepšovať kvalitu života ľudí. Poskytuje finančnú podporu na realizáciu prospešných neziskových aktivít.

Občianske združenia registrované v okrese Nitra tvoria: *OZ Alexu*, ktoré vzniklo s cieľom vybudovať Centrum pomoci deťom. Jeho sociálne zameranie, úzko spojené s ochranou životného prostredia a záchranou historicky cenného objektu – kaštieľ v Lukáčovciach.

Nitriansky horský spolok považujeme za významné združenia z hľadiska silnej propagácie regiónu a bohatými aktivitami uskutočňovanými na celom Slovensku. Aktívne sa podieľať na ochrane prírody a jej zveľaďovaní. Združenie pravidelne organizuje rôzne expedície, výlety za účelom spoznávania prírody. Pravidelný je vianočný výstup na vrch Zobor. Jednou z akcií, ktorou NHS pomáha chrániť našu prírodu, bolo osadenie hraničného stĺpa v Národnej prírodnej rezervácii Zoborská lesostep. Združenie po druhýkrát zorganizovalo festival o horách a cestovaní Vysoké Hory Nitra. Pravidelnou akciou je aj „Jarné čistenie Zobora“, ktoré organizuje v spolupráci so Správou CHKO Ponitrie a mestom Nitra. Tento rok sa uskutočnil už piaty ročník podujatia, ktoré sa tradične uskutočňuje v Nitre v jarnom období. V minulých rokoch sa ho zúčastnili stovky ľudí, turisti, milovníci prírody, žiaci a študenti škôl.

Nitrianska kráľovská vínna cesta je združenie propagujúce ekologickú formu cestovného ruchu. *Slovenská ekologická spoločnosť* bola založená na podporu rozvoja ekológie ako vedy na Slovensku. Vyvíja koncepčnú činnosť v oblasti ekológie, organizuje, prehľbuje a koordinuje spoluprácu svojich členov pôsobiacich vo vede, na školách a v praxi, snaží sa pomáhať svojim členom v ich odbornej činnosti a prispievať k zvyšovaniu ich odbornej úrovne so zvláštnym zreteľom na mladých pracovníkov. Dôležitou súčasťou práce je rozširovanie a sprístupňovanie nových poznatkov ekologickej teórie a praxe. *Slovenská rastlinolekárska spoločnosť* sa zaoberá starostlivosťou o zdravie predovšetkým kultúrnych rastlín a ich produktov. *Tropický svet* prezentuje unikátne spoločenstvo tropickej fauny a flóry. V okrese Prievidza je jedným z občianskych združení aj *Mladý ochranár prírody*, ktorého cieľom je ochrana prírody, čistenie prírodných hodnôt a environmentálna výchova detí a mládeže. Okrem záchranu prírodného bohatstva regiónu Ponitrie, združenie organizuje školu remesiel

pre deti a mládež s využitím tradičných prírodných materiálov. V okrese Žiar nad Hronom je prevádzkovaný útulok a karanténna stanica pre psov *Druhá šanca pre žiarskych psov*.

Záujmové združenie právnických osôb ENVIRONMENTAL INSTITUTE so sídlom v Koši, v okrese Prievidza má vo svojej činnosti uvedené zastupovanie záujmov členov združenia vo vzťahu k ústredným orgánom štátnej správy a orgánom štátneho dozoru, účasť na tvorbe legislatívy v oblasti predmetu činnosti záujmového združenia, pomoc a účasť na vzdelávaní, účasť na prezentáciách, školeniach, kongresoch a podobných podujatiach s domácou i medzinárodnou účasťou, účasť na mediálnych alebo inou formou organizovaných odborných diskusiách, atď.

Neinvestičný fond HELP v okrese Partizánske má za účelom rozvoj a ochranu duchovných hodnôt, ochranu ľudských práv, ochranu a tvorbu ŽP, zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt, ochranu a podporu zdravia a vzdelávania a rozvoj sociálnych služieb.

Známou **neziskovou organizáciou** v okrese Nitra sú Nitrianski rytieri. Je zriadená za účelom poskytovania všeobecne prospešných služieb v rámci mesta Nitra. *Orchidamos* poskytuje všeobecne prospešné služby za vopred určených a pre všetkých používateľov rovnakých podmienok. *W.I.N.D. – World In New Days*. je organizáciou poskytujúcou verejnoprospešné služby v oblasti tvorby, ochrany životného prostredia a ochrany zdravia obyvateľov

Zoznam ostatných organizácií TS je uvedený v prílohe 4.

4.5.1 Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny

SZOPK je združenie s celoslovenskou pôsobnosťou. Má 51 základných organizácií. Ústredná organizácia má sídlo v regióne Ponitrie, v meste Prievidza. Preto sa tejto podkapitole zameriame na toto dôležité združenie.

Toto dobrovoľné neziskové združenie občanov, skupín a organizácií (fyzických a právnických osôb) je vytvorené v záujme ochrany prírody, krajiny a starostlivosti o ŽP. Poslaním je pôsobiť na svojich členov, inštitúcie a verejnosť v duchu zodpovednosti za stav a vývoj životného prostredia. Naplnenie svojho poslania zabezpečuje vzdelávacou, výchovnou a propagačnou prácou, informačnou, odbornou a poradenskou činnosťou, kampaňami, organizovaním programov a podujatí, realizáciou opatrení na

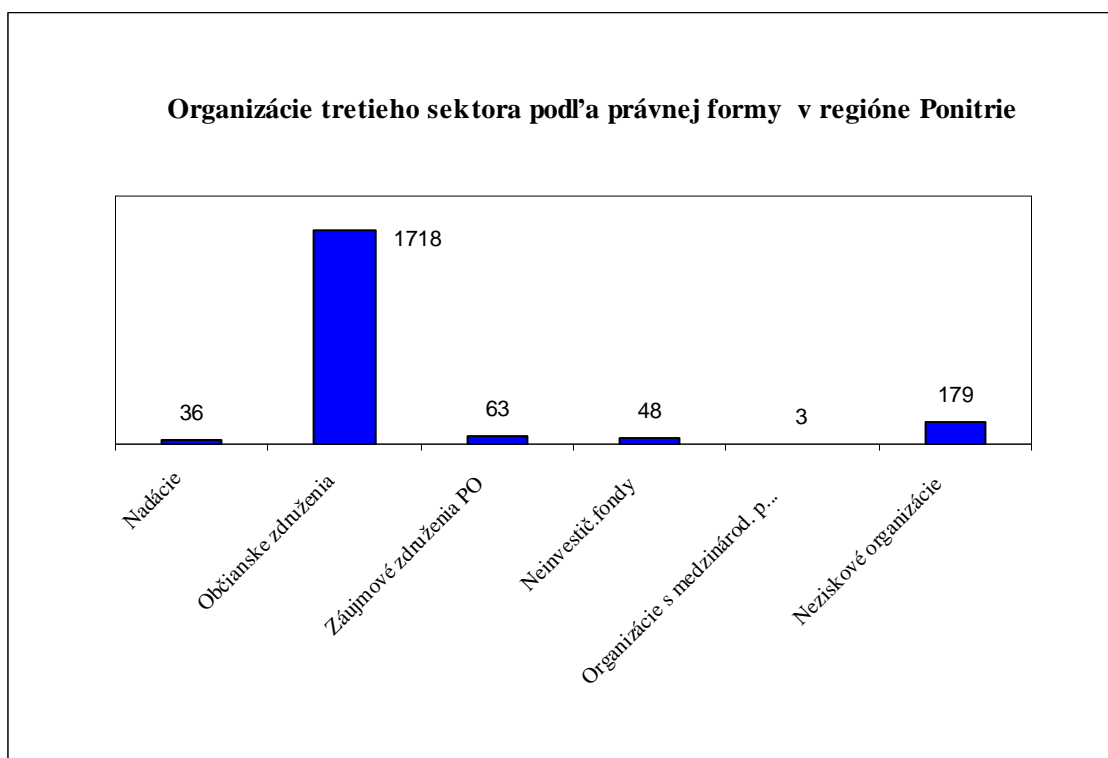
ochranu prírody a životného prostredia, vydavateľskou činnosťou, spoluprácou s inštitúciami, organizáciami doma i v zahraničí a podobne. V rámci aktivít zriadil aj Informačné centrum SZOPK Prievidza, kde prevádzkuje Zelenú knižnicu pre verejnosť a poradenstvo v odbore ornitológia (vtáčie búbky, prikrmovanie, krúžkovanie vtáctva, determinácia druhov).

V súčasnosti je zapojený do projektu „Príroda nepozná hranice“. Ten bol spustený ako medzinárodný environmentálny projekt. Na jeho realizáciu sa okrem SZOPK Prievidza podieľajú aj Severomoravské regionální sdružení Českého svazu ochránců přírody Valašské Meziříčí. Projekt potrvá 36 mesiacov a bol finančne podporený z Programu cezhraničnej spolupráce SR a ČR. Jeho hlavným cieľom je medzinárodná spolupráca pri aktívnej ochrane prírody, výskume i environmentálnej osvete. Bude posilnená sieť centier obidvoch organizácií, ktoré sa budú venovať predovšetkým environmentálnej osvete a výchove. Tá bude zahŕňať rozšírenie ponuky prednášok, vzdelávacích a odborných seminárov, akcií pre deti a mládež vrátane tzv. marginalizovaných skupín a ďalších aktivít. Výrazne bude rozšírený opäť i atraktívny program práce s prírodnými materiálmi a remeselné dielne podporujúce zachovanie ľudových remesiel. Viac sa budú obidve partnerské organizácie venovať praktickému manažmentu zvlášť chránených i iných cenných území, odborným prieskumom zvlášť hodnotných častí prírody a krajiny v prihraničných oblastiach či podpore účasti občianskych združení na riešení verejných problémov. Významnou a novou pilotnou témou bude tiež ochrana vody. Jedným z hlavných princípov projektu je spoločná práca v teréne, ktorá upevňuje neformálne vzťahy.

Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny a Český svaz ochránců přírody patria k najväčším mimovládnyim organizáciám zaoberajúcimi sa konkrétnou ochranou prírody v partnerských republikách. Spolupracujú už 30 rokov a sú okrem iného významnou oporou a spolupracovníkom štátnej ochrany prírody obidvoch štátov.

4.6 Syntéza a komparácia organizácií tretieho sektora v regióne Ponitrie

Obrázok 2 popisuje počet organizácií tretieho sektora v regióne podľa právnej formy. Možno vyvodit' nasledovné závery. V regióne Ponitrie je registrovaných 2047 organizácií tretieho sektora. Najviac je občiansky združení s počtom 1718 a podielom 83,93%. Nasledujú neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby s počtom 179 a podielom 8,75%, záujmové združenia PO s počtom 63 a podielom 3,08%, neinvestičné fondy s počtom 48 a podielom 2,35% a nadácie s počtom 36 a s podielom 1,76%. Organizácie s medzinárodným prvkom majú najmenšie zastúpenie v počte 3 s podielom 0,15%.

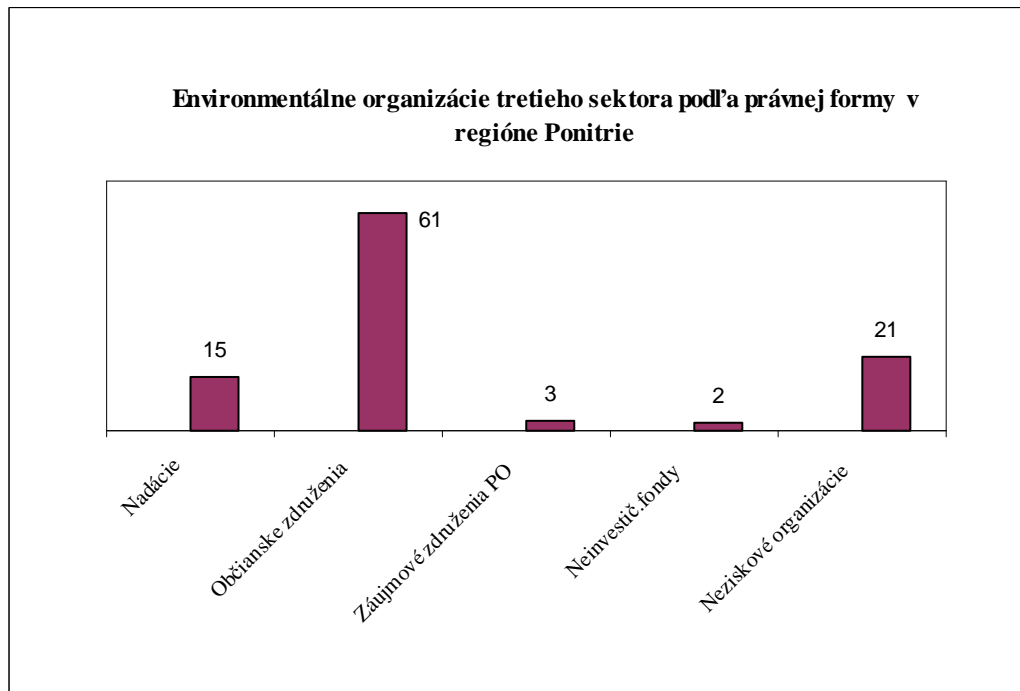

Zdroj: Register a evidencia MV, vlastné spracovanie

Obrázok 2 Organizácie tretieho sektora podľa právnej formy v regióne Ponitrie

Počet environmentálnych organizácií TS podľa právnej formy v regióne Ponitrie znázorňuje obrázok 3. Vidíme nasledovné zistenia. Celkový počet environmentálnych organizácií predstavuje počet 102. Najväčší počet majú občianske združenia s počtom 61 a podielom 59,80%. Neziskových organizácií poskytujúcich verejnoprospešné

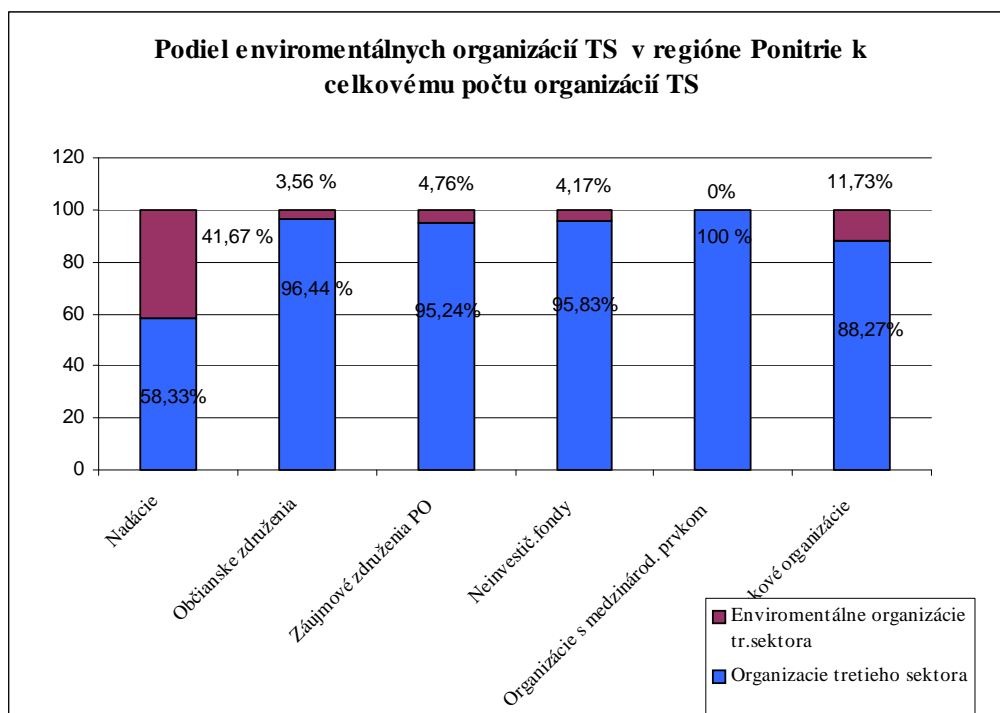
služby je 21, podiel tvorí 20,59%. Ďalšími sú nadácie s počtom 15 a podielom 14,71%, záujmové združenia PO s počtom 3 a podielom 2,94% a neinvestičné fondy s počtom 2 a podielom 1,96%. Organizácie s medzinárodným prvkom nie sú v regióne registrované.

Zdroj: Register a evidencia MV SR, vlastné spracovanie

Obrázok 3 Environmentálne organizácie TS podľa právnej formy v regióne Ponitrie

Z obrázka 4 sa dozvedáme o podiele environmentálnych organizácií tretieho sektora v regióne Ponitrie k celkovému počtu organizácií TS, nachádzajúcich sa v tomto regióne. Podiel environmentálnych nadácií k celkovému počtu organizácií TS predstavuje 41,67%, čo je najviac. Nasledujú environmentálne neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby s podielom 11,73%, environmentálne záujmové združenia PO s podielom 4,76%, environmentálne neinvestičné fondy s podielom 4,17% a environmentálne občianske združenia s podielom 3,56%. Environmentálne organizácie s medzinárodným prvkom nemožno prirovnať, lebo v sledovanom regióne nie sú registrované.

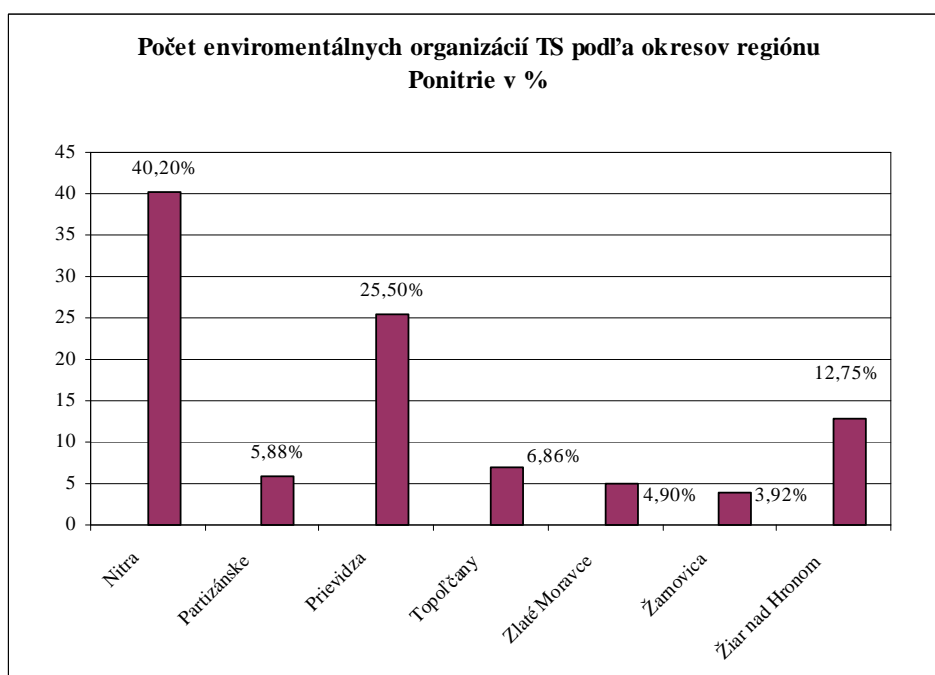

Zdroj: Register a evidencia MV, vlastné spracovanie

Obrázok 4 Podiel environmentálnych organizácií TS v regióne Ponitrie k celkovému počtu organizácií TS v regióne Ponitrie

Na obrázku 5 vidíme, že z celkového počtu 102 environmentálnych organizácií TS v regióne Ponitrie je najviac registrovaných v okrese Nitra s podielom 40,20%. Nasleduje okres Prievidza s podielom 25,50%, Žiar nad Hronom s podielom 12,75%, Topoľčany s podielom 6,86%, Partizánske 5,88%, Zlaté Moravce s podielom 4,90% a Žarnovica s podielom 3,92%.

Do regiónu Ponitrie zasahujú 3 samosprávne kraje. Prehľad environmentálnych organizácií TS v každom z krajov ukazuje tabuľka 5. Z nej sa dozvedáme, že spolu tu pôsobí 377 environmentálnych organizácií TS.

Zdroj: Register a evidencia Ministerstva vnútra, vlastné spracovanie

Obrázok 5 Podiel počtu environmentálnych organizácií TS podľa okresov regiónu

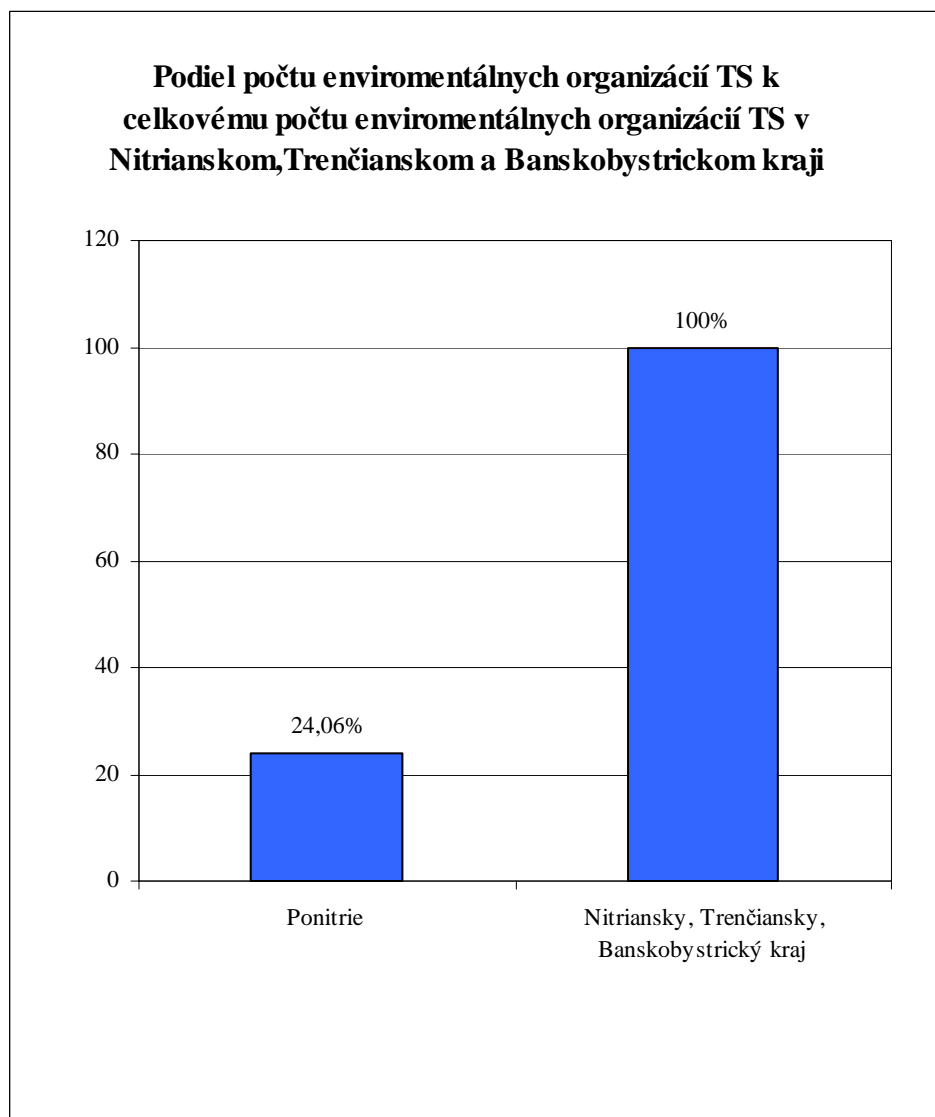
Tabuľka 5 Počet environmentálnych organizácií tretieho sektora v krajoch zasahujúcich do regiónu Ponitrie

	Samosprávne kraje		
	Nitriansky	Trenčiansky	Banskobystrický
Nadácie	2	3	7
Občianske združenia	7	149	136
Záujmové združenia právnických osôb	1	2	9
Neinvestičné fondy	0	6	0
Organizácie s medzinárodným prvkom	0	0	0
Neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby	10	25	20

Zdroj: Register a evidencia MV SR, vlastné spracovanie

Pri komparácií environmentálnych organizácií TS v regióne Ponitrie a v spomínaných krajoch nám vychádzajú tieto výsledky. Z celkového počtu environmentálnych organizácií v krajoch tvoria organizácie regiónu podiel 24,06%. Túto skutočnosť poukazuje obrázok č. 6.

Zo sledovaných okresov má najväčší počet environmentálnych organizácií TS okres Nitra s počtom 41, nasleduje Prievidza s počtom 26, Žiar nad Hronom s počtom 13, Topoľčany s počtom 7, Partizánske s počtom 6, Zlaté Moravce 5 a Žarnovica 4. Pri analýze právnej formy organizácií nám vychádza že, v regióne Ponitrie majú najväčšie zastúpenie občianske združenia, či už ide o celkový počet organizácií alebo environmentálne organizácie. Pri celkovom počte majú občianske združenia zastúpenie 83,93% a pri počte environmentálnych je to 59,80%.

Zdroj: Register a evidencia MV SR, vlastné spracovanie

Obrázok 6 Podiel počtu environmentálnych organizácií TS k celkovému počtu environmentálnych organizácií TS v Nitrianskom, Trenčianskom a Banskobystrickom kraji.

4.7 Zhodnotenie problematiky

Pri naplnení cieľa diplomovej práce nám pomohla komunikácia s organizáciami TS a orgánmi štátnej správy, ktoré sa zaoberajú ochranou a tvorbou životného prostredia. Komunikácia prebehla prostredníctvom priameho rozhovoru so združením NHS a emailov. Tie boli poslané Obvodným úradom skúmaných okresov a environmentálnym organizáciám (SZOPK, Grizzly, Hradisko Zobor, OZ Alexu, Mladý ochranár prírody, Orchidamos). Obvodných úradov sme sa pýtali na informácie ohľadom kvality životného prostredia, podnetov evidovaných od environmentálnych mimovládnych organizácií a celkovej spolupráce s neziskovými organizáciami. Pri komunikácii s organizáciami nás zaujímala forma a spôsob komunikácie so štátnymi úradmi ŽP, kompetencie v ochrane ŽP a aktuálne problémy, nedostatky v oblasti ich pôsobenie a činnosti.

Problematiku sme v dvoch častiach. Prvá časť je zameraná na zhodnotenie právnej úpravy a legislatívneho postavenia organizácií TS. Druhá časť hodnotí pôsobnosť environmentálnych organizácií pôsobiacich v regióne Ponitrie.

Zhodnotenie právnej úpravy a legislatívneho postavenia organizácií TS

Zhodnotením právnej úpravy tretieho sektora môžeme povedať, že dôležité základné právo, právo združovať, ktoré je zakotvené v Ústave SR, je plne uplatňované. Svedčí o tom veľký počet zriadených organizácií TS v regióne Ponitrie.

Právo na informácie využívajú organizácie pri svojich aktivitách a pri riešení problémov. Toto právo si uplatňujú voči inštitúciám verejnej správy. Informácie získavajú aj od svojich členov, dobrovoľníkov, iných združení. Najčastejšie však dostávajú podnety od občanov. Tí ich upozorňujú napr. na nelegálne skládky, náleziská uhynutých živočíchov, na problémy znečistenia prostredia, vody a ovzdušia, najmä od lokálnych znečisťovateľov.

Právo na priaznivé ŽP je častokrát porušované. Environmentálne organizácie sa v takom prípade snažia tento stav napraviť. Pri menšom narušení vedia problém odstrániť sami (napríklad odstránenie odpadov z nelegálnych skládok). Pri väčšom rozsahu oslovujú kompetentné úrady. V mnohých prípadoch sa stretávajú s nepochopením zo strany štátu, preto využívajú právo na petície a sťažnosti. Tie sú vo veľa prípadoch úspešné.

V decembri 2001 NR SR schválila zákon č. 561/2001 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o daniach z príjmov č. 366/1999 Zb. Organizáciám umožnil využívanie prerozdelenia finančných prostriedkov prostredníctvom asignácie mechanizmu 2% dane. Organizácie to považujú za pozitívny krok. Dostali tým možnosť získať väčšie množstvo peňazí a tým pádom môžu byť aktívnejší. Problém však nastáva pri organizáciách, ktoré tieto peniaze využívajú pre prospech svojich členov a nie pre úcel občana, či spoločnosti. Je zavedený slabo účinný kontrolný systém.

Pri zhodnotení aktivít environmentálnych organizácií, ako kladný jav hodnotíme nárast počtu dobrovoľníkov. Pozitívom je najmä väčší počet mladých dobrovoľníkov. Dôvodom je, že predstavitelia začali spolupracovať so školami, prostredníctvom prednášok a diskusií o spoznávaní a problémoch ŽP. Tejto aktivite sa naďalej chcú venovať. Ako negatívum hodnotia absenciu zákona o dobrovoľníctve, ako je to možné vidieť v iných krajinách EÚ. Podľa nich chýba presné zadefinovanie pojmu dobrovoľníctvo a vymedzenie kompetencií dobrovoľníkov. Avšak v tejto oblasti snád nastáva zmena. Podľa neziskovej organizácie C.A.R.D.O, ktorá požiadala vládu o vyjadrenie sa k tvorbe zákona o dobrovoľníctve a zároveň aj vyjadrenie sa k podpore rozvoja dobrovoľníctva na Slovensku, sa na novom zákone pracuje a má byť predložený do parlamentu do konca roka 2011. Návrh nového zákona obsahuje definície a pojmy, úpravu zmluvy o dobrovoľníckej činnosti a ďalšej podpory zo strany štátu. Za dôležitý návrh považujú organizácie umožnenie uhradenia nákladov na dobrovoľnícku činnosť, zmeny v účtovných osnovách, náhradu nákladov v súvislosti s dobrovoľníckou činnosťou, oslobodenie od zdanenia podľa zákona o dani z príjmov a umožnenie platenia sociálneho a zdravotného poistenia dobrovoľníka dobrovoľníckou organizáciou. V súčasnosti prebieha diskusia o novom zákone, do ktorej sa organizácie TS zapájajú. Pripomienkovanie je prístupné aj širokej verejnosti.

Zhodnotenie pôsobnosti environmentálnych organizácií TS v regióne Ponitrie

Zo zistení nám vyšlo, že v regióne Ponitrie pôsobí 102 environmentálnych organizácií, z toho najväčšie zastúpenie majú občianske združenia. Pri hlbšej analýze sme dospeli k tomu, že veľké množstvo organizácií je v likvidácii. Stretli sme sa s tým, že v mnohých prípadoch je veľa organizácií registrovaných v registroch organizácií nedostupných a neaktívnych. Mali sme problém získať emailový, či telefonický kontakt a nie to ešte dozvedieť sa viac prostredníctvom internetu. Stretli sme sa aj neochotou

poskytnúť informácie. Našli sa však aj tí, vďaka ktorým sme získali všeobecný rozhl'ad a pochopili danú problematiku.

Ako ďalšie negatívum hodnotíme aj, to že mnohé z nich majú uvedený len všeobecný nijak nekonkretizovaný účel činnosti, ako napríklad ochrana životného prostredia. Ten je veľmi všeobecný a neprezrádza bližšie informácie. Pri niektorých organizáciách bol zase uvedený široké spektrum činností.

Iné problémy sú uvedené v časti návrh riešení, kde sú k nim spracované možné návrhy ich riešenia.

4.8 SWOT analýza

V tejto časti sme zostavili SWOT analýzu organizácií tretieho sektora v regióne Ponitrie. Podkladom pre jej vypracovanie sú doterajšie zistenia, či už o ich právnom postavení, kompetenciách, pôsobnosti. Zistenie pozostávajú aj z vlastných skúseností, z komunikácie s obvodnými úradmi ŽP v sledovaných okresoch a s predstaviteľmi organizácií. Analýza silných, slabých stránok, príležitostí a ohrození je podkladom pre zostavenie odporúčaní a zhodnotenie výsledkov práce.

Silné stránky

- legislatívna úprava všetkých právnych foriem organizácií tretieho sektora
- veľký počet organizácií v regióne s environmentálnym zameraním
- rastúca vzdelanostná úroveň predstaviteľov a členov organizácií
- vysoký počet mladých dobrovoľníkov, hlavne v okrese Nitra a Prievidza
- rozširovanie pôsobnosti aj mimo územia zriadenia
- využívanie prerozdelenia finančných prostriedkov prostredníctvom asignácie mechanizmu 2% dane
- organizovanie pravidelných akcií zameraných na oslovenie ľudí a získavanie dobrovoľníkov

Slabé stránky

- veľké množstvo pasívnych organizácií v regióne
- široký účel činnosti, mnohotvárnosť organizácií
- absencia využívania marketingových nástrojov u väčšiny organizácií

- minimálna spolupráca s orgánmi verejnej správy
- slabo vyvinuté komunikačné kanály s verejnosťou
- nedostatočná vedomosť o možnostiach získavania financovania
- veľký počet organizácií v procese likvidácie
- nízky počet organizácií s medzinárodným prvkom
- nízka inštitucionálna kapacita intenzívne sa venovať formulovaniu a presadzovaniu vážnejších problémov

Príležitosti

- vytvorenie informačného systému o aktivitách, výsledkoch a hodnotení organizácií
- efektívnejšie využívanie marketingových nástrojov
- vytvorenie systému partnerstva nielen s verejným ale aj podnikateľským prostredím
- rozšírenie spolupráce s médiami
- transformácia organizácií, vytvorenie jednotvárných organizácií so zvýšenou kvalitou činností
- vybudovanie spolupráce so zahraničnými organizáciami
- využívanie odbornej pomoci pri vypracovávaní štúdií, projektov, pri získavaní finančných prostriedkov
- vybudovanie spolupráce so školským zariadeniami
- využívanie financovania z fondov EÚ
- využívanie fundraisingu

Ohrozenia

- všeobecná nedôvera občanov
- pretrvávajúci pasívny stav spolupráce s verejnými inštitúciami
- centralizované riadenie zo strany štátu, nedostatok originálnych kompetencií
- absencia právnej úpravy dobrovoľníctva
- časté zneužívanie nadobudnutých finančných prostriedkov
- pretrvávajúci pocit nedôvery medzi jednotlivými sektormi navzájom
- ignorovanie návrhov organizácií TS v programovaní štrukturálnych fondov

- vznik firemných nadácií v oblastiach, v ktorých dlhodobo pôsobia organizácie TS
- nevhodné nastavené prerozdelenie schémy štrukturálnych fondov vo vzťahu k organizáciám TS
- časté nepartnerské, arogantné a mocenské správanie sa zo strany štátu

5 Návrhy riešení

Štát, ako verejný sektor poskytuje služby verejného záujmu a prostredníctvom politického procesu zastupuje záujmy širokej verejnosti a jednotlivých záujmových skupín. Tretí sektor presadzuje záujem občanov, určitej komunity či menšiny občanov. Napĺňa tú oblasť, ktorá nie je zabezpečovaná verejným či podnikateľským sektorom. Preto je nevyhnutná spolupráca týchto sektorov. Realita je však často iná a spolupráca zlyháva. Za najväčšie prekážky spolupráce považujú organizácie a aj inštitúcie verejnej správy komunikáciu, ústretovosť a pochopenie. Obvodné úrady životného prostredia tvrdia, že častým problémom pri prijímaní podnetov od environmentálne orientovaných mimovládnych organizácií sa je nedostatočné množstvo informácií o poukazovanom probléme. Často je aj nevhodne zvolená legislatívna úprava. Ako pozitívum v rámci komunikácie vyzdvihujú obvodné úrady životného prostredia podnety, ktoré odhaľujú nelegálne skládky odpadov, ktoré sú už dlhodobo nevyriešiteľným problémom. Organizácie uvádzajú prekážky zo strany inštitúcií, ako napríklad zdĺhavý proces vybavovania, byrokratický prístup. Riešenie posilnenia spolupráce organizácií tretieho sektora a inštitúcií verejnej správy vidíme vo väčšej snahe oboch strán vytvárať pevnejšie väzby. Informovanosť považujeme za prvý krok. Využitie komunikačných prostriedkov(internet) na informovanie o legislatívnych zmenách zníži nevedomosť TS o správnom znení zákonov. Vytváranie spoločných databáz projektov je spôsob zníženia úrovne byrokracie a cesta urýchlenia procesov vybavovania. Problém vidíme aj v kompetenciách organizácií tretieho sektora. Prenesením originálnych kompetencií zo strany štátu, by organizácie získali väčšiu ovplyvňovaciu a rozhodovaciu možnosť. Znamenalo by to pre ne záväzok byť aktívnejším. Výsledkom by bola väčšia prepojenosť a tým aj bližšia spolupráca.

Organizácie tretieho sektora sa často stretávajú s nedôverou zo strany občanov a spoločnosti. Nepriaznivú reklamu im robia organizácie, ktorých nekalá činnosť poškodzuje meno ostatných. Častým problémom je financovanie. V organizáciách sa zneužívajú fondy, zbytočné sa plytvá peniazmi alebo sa niekto z ich predstaviteľov obohacuje. A preto sa nedôvera zo strany občanov najčastejšie prejavuje v oblasti poskytnutia finančných prostriedkov. Ľudia podporujú veľké projekty a zvyčajne tie, ktoré už sú dlhodobo rozbehnuté a vidno za nimi aj výsledky. Voči menším a neznámym projektom majú odstup a len v ojedinelých prípadoch prejavia o ne svoj záujem a pozornosť. Nedôvera a predsudky občanov a spoločnosti voči organizáciám

tretieho sektora možno spojiť aj s neznalosťou tretieho sektora ako takého. Často nevedia čomu sa jednotlivé organizácie venujú a v prípade environmentálnych organizácií je pre nich pojem ochrana a tvorba životného prostredia všeobecný. Je možno si pod nim predstaviť široké spektrum činností, žiadnu konkrétnejšiu. Niekedy aj samotné organizácie nevedia, čomu sa venujú. Pri tomto probléme môžeme formulovať viacej riešení. Ako prvé by sme navrhovali zavedenie zmien vo vnútri organizácií. Znamená to, že organizácie by sami mali mať predstavu o tom čo robia, kam smerujú a čo chcú dosiahnuť. Príkladom by im mali byť výsledky z podnikového manažmentu firiem. Vypracovaním vízie, stratégií a cieľov organizácie je krokom k stanoveniu dlhodobej udržateľnosti a jasnému smerovaniu. Týmto krokom sa ohraničí a vymedzí pôsobenie. V rámci vykonávaných aktivít by sa mali sústrediť na kvalitu a nie kvantitu. Ďalším riešením je zvýšenie transparentnosti organizácií. Zavedenie verejnej databázy organizácií tretieho sektora, ktorý by nevidovala len ich počet a účel. Databáza by prinášala informácie o aktivitách, projektoch, majetku a financovaní. Tiež by obsahovala aj smerovanie a vízie organizácií. Súčasťou by mohla byť aj časť, kde by mohli občania a verejnosť a tiež štát informovať o skúsenostiach s jednotlivými organizáciami. Táto možnosť by mohla zvýšiť záujem ľudí o organizácie, tiež by sa výrazne znížila nedôvera voči nim.

Pri skúmaní organizácií sme zistili, že mnohé veľmi slabo až skoro vôbec nevyužívajú marketingové nástroje. Tým záujem o ne klesá, panuje nevedomosť spoločnosti o nich a zotrváva nedôvera. Niektoré z oslovených organizácií začali s organizovaním podujatí na prilákanie širšej verejnosti. Výsledky sú zatiaľ pozitívne a chcú v rozbehnutej činnosti pokračovať. Naše odporúčania spočívajú v tom, že okrem organizácie zabehnutých podujatí, by mali túto ponuku rozširovať. Ako spôsob odstránenia problémov, ktoré prináša nedostatočné využívanie marketingových nástrojov, vidíme rozšírenie spolupráce s rôznymi obecnými spolkami, školským zariadeniami a samozrejme médiami. Okrem vykonávania činností, ktoré sú náplňou práce organizácií tretieho sektora, by mali tieto stretnutia využiť aj na seba prezentáciu, ktorá by prispela k ich zviditeľneniu, k spevneniu vzťahu verejnosti k organizácii a tiež k pochopeniu jej zámerov. Odporúčame zúčastňovať sa na rôznych podujatiach, festivaloch, ktoré sú organizované obcami alebo súkromnými skupinami. Na nich by poukazovali na problémy týkajúce sa životného prostredia a propagovali svoju činnosť. Informovali by verejnosť prostredníctvom prezentácií, prednášok, workshopov či tvorivých dielní. Pri spolupráci so školami odporúčame organizovať podujatia, ako

napr. Deň zeme, vyhlasovať rôzne súťaže. Netradičnou by mohla byť súťaž v separovaní tuškových bateriek, či žiaroviek alebo tetrapakov. Súčasťou všetkých aktivít by bola aj vzdelávacia činnosť, kde by sa žiaci dozvedeli viac o potrebe myslieť na životné prostredie a nutnosti ochraňovať ho. V rámci vzdelávania by bolo aj aktívne spoznávanie prírody, formou výletov a expedícií. Tie by boli spojené napr. s čistením prostredia. Zameranie organizácií by malo byť smerované hlavne na túto cieľovú skupinu, pretože tá býva často najzraniteľnejšia a najformovateľnejšia. Cieľom aktívnej práce so školami by bolo získanie väčšieho počtu mladých dobrovoľníkov, ktorí by osvetu, napr. pri separovaní odpadu, šetrení vody prenášali do rodín a tým by sa povedomie o ochrane ŽP rozširovalo. Dôležité v tomto smere považujeme aj médiá, tie sú výrazným ovplyvňovacím prostriedkom. Zviditeľnenie všetkých vyššie spomínaných aktivít by prispelo k pritiahnutiu záujmu spoločnosti. Výsledkom by mohli byť aj získanie dodatočných finančných prostriedkov a rozšírenie základne organizácie o dobrovoľníkov, priaznivcov a podporovateľov.

Okrem osobných stretnutí s verejnosťou, je v dnešnej dobe nevyhnutná komunikácia prostredníctvom internetu. Výhodou tohto média je nízka nákladovosť a široký zásah cieľovej skupiny. Návrh pre organizácie spočíva vo vytvorení pútavých a pravidelne aktualizovaných internetových stránok a vo využití najrozšírenejších a najpoužívanejších komunikačných kanálov (sociálne siete, blogy a diskusie).

Cieľom aktivít štátu a tretieho sektora v oblasti ochrany a tvorby ŽP je trvalo udržateľný rozvoj. Hoci kompetencie, záujmy, nástroje a oblasti pôsobnosti sú odlišné, spoločné smerovanie a princíp rovnocenného partnerstva zabezpečí naplnenie cieľa v budúcnosti.

6 Záver

V dnešnej dobe stupňujúceho sa efektu globalizácie, kde s rastom populácie sa neustále zvyšujú aj nároky na uspokojovanie potrieb, dochádza k častejšiemu a ničivejšiemu poškodzovaniu zložiek životného prostredia. Zásahy do prírody sú oveľa silnejšie a ďaleko rozsiahlejšie. Donedávna lokálne problémy sú dnes regionálnymi, regionálne sú národnými a národné medzinárodnými. Devastácia a znečisťovanie vedú k degradácii alebo k úplnému zániku prírodných zložiek. Preto je nevyhnutné zamyslieť sa a činnosti spojené s ochranou a tvorbou životného prostredia posunúť na vyššie priečky. Jednou z priorít štátu je starostlivosť a ochrana životného prostredia. podľa občianskeho združenia VLK je zvýšená pozornosť venovaná územiám, ktoré Slovenská republika zaradila do Národnej sústavy chránených územia, tvorenej 36,05 % z celkového územia Slovenska. Dôležitú úlohu pri procese ochrany zohráva aj tretí sektor.

V diplomovej práci sa venujeme tretiemu sektoru, ako subjektu práva v ochrane životného prostredia v regióne Ponitrie. V prvom rade sa dozvedáme o právnej úprave tretieho sektora. Základom vzniku TS je právo združovať, vyjadrovať sa a informovať sa. Sú zakotvené v Ústave SR a osobitných zákonoch, ako zákon č.83/1990 Zb. o združovaní občanov, Občiansky zákonník č.40/1964 Zb., zákon č.211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám. Slovenská legislatíva rozoznáva 4 druhy právnych foriem organizácií (združenia, nadácie, organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a neinvestičné fondy). Právne postavenie každej z foriem je upravené samostatným zákon. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že podmienkou ich vzniku je registrácia, vedená Ministerstvom vnútra SR, medzi orgány patrí správna rada, správca alebo riaditeľ a dozorná rada a zaniká dňom výmazu z registra. S tretím sektorom súvisí aj petičné právo a pojem dobrovoľníctvo, ktoré je vo fáze kodifikácie. Dôležitým právom z Ústavy SR pre environmentálne organizácie je právo na priaznivé ŽP a na včasné a úplné informácie o jeho stave a o príčinách a následkoch tohto stavu. Za najdôležitejšie zákony upravujúce životné prostredie považujeme zákon č.17/1992 Zb. o životnom prostredí, zákon č.543/2002 o ochrane prírody a krajiny a zákon č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

V praktickej časti sme prinášame informácie o regióne Ponitrie. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny CHKO Ponitrie patrí do Národného zoznamu Slovenskej republiky. Ide o rozsiahlejšie územie s rozptýlenými ekosystémami,

významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia. Súčasťou Ponitria je 25 chránených území európskeho významu a 1 vtáčie chránené územie, podľa Nature 2000. Región pozostáva zo 6 okresov. Ide o okres Nitra, Partizánske, Prievidza, Topoľčany, Zlaté Moravce, Žarnovica a Žiar nad Hronom. Podľa krajov, do územia zasahuje Nitriansky, Trenčiansky a Banskobystrický kraj. Z hľadiska stavu životného prostredia je časť územia spadá do Dolnitrianskej zaťaženej oblasti (banská činnosť, priemyselná činnosť). Rieky ako Nitra a Žitava patria do V. stupňa znečistenia, čiže sú veľmi silne znečistené.

V regióne Ponitrie je registrovaných 2017 organizácií tretieho sektora. Z toho 102 organizácií má v úcele svojej činnosti uvedenú ochranu a tvorbu ŽP. Pri analýze právnej formy organizácií TS nám vyšlo že, v regióne Ponitrie majú najväčšie zastúpenie občianske združenia, či už ide o celkový počet organizácií TS alebo len o environmentálne organizácie TS.

Tieto skutočnosti viedli k zhodnoteniu a vypracovaniu SWOT analýzy. V nej sme zhodnotili silné stránky, slabé stránky, ukázali na príležitosti a ohrozenia.

Na základe komunikácie s orgánmi verejnej správy a organizáciami tretieho sektora sme rozšírili počet problémov a následne sme stanovili návrhy na ich riešenie. Tými sú hlavne slabá obojstranná spolupráca, nedôvera voči organizáciám TS, slabá prezentácia a zviditeľňovanie sa. V rámci riešení prinášame využitie komunikačných prostriedkov na informovanie o legislatívnych zmenách zo strany orgánov verejnej správy, vytváranie spoločných databáz projektov, prenesenie originálnych kompetencií zo strany štátu na organizácie TS, zavedenie verejnej databázy organizácií TS. Organizáciám navrhujeme rozšírenie partnerstiev a využívanie marketingových nástrojov na prilákanie širšej verejnosti.

Environmentálne organizácie sa usilujú o ochranu životného prostredia a prírody. Ich činnosť je zameraná na minimalizáciu zásahov do životného prostredia a jeho znečisťovania. Cieľom je harmonizácia potrieb životného prostredia na jednej strane a zásahov ľudskej aktivity na strane druhej. Ak sa chceme aj v budúcnosti baviť o pojme ŽP je dôležité aby zásahy ľudskej aktivity boli korigované. Environmentálne organizácie si preto bezpodmienečne musia nájsť v spoločnosti pevné miesto a rešpektovanú pozíciu.

7 Zoznam použitej literatúry

1. BEDNAŘÍK, A. – BÚTORA, M. – HRUBALA, M. 2003. Čítanka pre neziskové organizácie. 3. vyd. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2003. 300 s. ISBN 80-968095-9-8
2. DAVIS, L. - ETCHART, N. 1999. Profits for Nonprofits. NESsT: Santiago, Chile, 1999
3. DEMO, M. a kol. 2007. Udržateľný rozvoj. 1. vyd. Nitra: SPU, 2007. 437 s. ISBN 978-80-8069-826-3
4. Dobrovoľníctvo a právna úprava. 2008. vyd. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2008. 57 s. ISBN 978-80-969271-6-6
5. DRUCKER,P. - MACIARIELLO,J. 2006. Drucker na každý den: 365 zamyšlení a podnetů, jak dělat správně věci. Praha: Management Press, 2006. s.212. ISBN 80- 7261-140-2
6. FEHÉR, A. 2006. Prírodné zdroje, ich využitie a ochrana. 1. vyd. Nitra: SPU, 2006. 126 s. ISBN 80-8069-692-6
7. FILADELFIOVÁ, J. a kol. 2004. Poznávanie tretieho sektora na Slovensku. 1. vyd. Bratislava: S.P.A.C.E.- Centrum pre analýzu sociálnej politiky, 2004. 172 s. ISBN 80-88991-26-9
8. HRONEC, O. – ANDREJOVSKÝ, P. – ADAMIŠIN, P. 2005. Ochrana ovzdušia a vôd. 1. vyd. Nitra: SPU, 2005. 167 s. ISBN 80-8069-536-9
9. JURÍK L. - PALŠOVÁ L. – MEDOVIČOVÁ,M. 2009. Krajinné inžinierstvo a právo. 2. vyd. Nitra: SPU, 2009. 122 s. ISBN 978-80-552-0216-7
10. KAŇA, P. 2007. Základy verejnej správy. 2. vyd. Ostrava: Montanex, 2007. 375 s. ISBN 978-80-7225-244-2
11. KLINDA, J. – LIESKOVSKÁ, Z. 2010. Správa o stave životného prostredia v roku 2009. 1.vyd. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia. Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2010. 280 s. ISBN 978-80-88833-54-3
12. KOŠIČIAROVÁ, S. a kol. 2006. Právo životného prostredia. 1. vyd. Žilina: Poradca podnikateľa, 2006. 463 s. ISBN 80-88931-57-6
13. KOŠTÁLOVÁ, K. - ŠUBENÍKOVÁ, O. – CHLUP, J. 2003. Výročná správa SAIA 2002. vyd. Bratislava: Slovenská akademická informačná agentúra, 2003. 44 s. ISBN 80-88928-61-3

14. MACKOVÁ, E. - STANEK, V. 2005. Teoretické přístupy k ekonomice dobrovolnictva jako fenoménu sociální práce. In Politická ekonomie : teorie, modelování, aplikace roč. 53. č. 5. ISSN 0032-3233, 2005
15. MAJDÚCHOVÁ, H. 2009. Neziskové organizácie. 1. vyd. Bratislava: Sprint dva, 2009. 176 s. ISBN 978-80-89393-12-1
16. MAJDUCHOVÁ, H. a kol. 2004. Neziskové organizácie. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2004. ISBN 80-88848-59-8
17. MANSFELDOVÁ, Z. - KROUPA, A. 2005. Participace a zájmové organizace v České republice. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005. 244 s. ISBN 80-86429-53-9.
18. MARČEK, E. – DLUHÁ, E. 2002. Podniky a neziskové organizácie. vyd. Trnava: PANET, 2002. 54 s. ISBN 80-968881-1-0
19. MEZŘICKÝ, V. 2005. Environmentální politika a udržitelný rozvoj. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 207 s. ISBN 80-7367-003-8
20. MYDLÍKOVÁ, E. a kol. 2002. Dobrovolnictvo na Slovensku alebo čo si počať s dobrovoľníkom. 1. vyd. Bratislava, 2002. ISBN 80-968713-0-7
21. Nevýdělečné organizace. Praha: ASPI, 2008. 296s. ISBN: 978-80-7357-330-0
22. NOSKOVIČ, J. a kol. 2010. Ochrana a tvorba životného prostredia. 4. vyd. Nitra: SPU, 2010. 152 s. ISBN 978-80-552-0344-7
23. ODLEROVÁ, E. – KUSIN, V. 2010. Človek a životné prostredie. 1 vyd. Bratislava: Slovenská technická univerzita, 2010. 94 s. ISBN 978-80-227-32659
24. PICHŇA, J. 1995. Základy personalistiky II. 1. vyd. Bratislava: Sofa, 1995. 184 s. ISBN 80-85752-15-8
25. POTŮČEK, M. 2005. Veřejná politika. vyd. Praha: Slon, 2005. 396 s. ISBN: 8086429504
26. REKTOŘÍK, J. a kol. 2007. Ekonomika a řízení odvětví veřejného sektoru. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 309 s. ISBN 978-80-86929-29-3
27. REKTOŘÍK, J. a kol. 2001. Organizace neziskového sektoru. Základy teorie, ekonomiky a řízení. vyd. Praha: Ekopress, 2001. ISBN 8086119416
28. RODGERS,
29. SALAMON, M., 2004. Global Civil Society: Dimension of the Nonprofit Sector. 1. vyd. Bloomfield: Kumarian Press, 2004. 335 s. ISBN 1-56549-184-X
30. SKOVAJSA, M. a kol. 2010. Občanský sektor. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 372 s. ISBN 978-80-7367-681-0

31. STREĎANSKÝ, J. 2010. Hodnotenie kvality životného prostredia. 2. vyd. Nitra: SPU, 2010. 162 s. ISBN 978-80-552-0423-9
32. SVÁK, J. – HAŇDIÁK, P. 2002. Právna úprava tretieho sektora. Bratislava: 1. slovenské neziskové servisné centrum, 2002. 84 s. ISBN 809-68-75-42-6
33. ŠEDIVÝ, M. - MEDLÍKOVÁ, O. 2009. Úspěšná nezisková organizace. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 154 s. ISBN 978-80-247-2707-3
34. K, I. 2005. Ochrana prírody a krajiny. 2. vyd. Zvolen: Technická univerzita, 2005. 244 s. ISBN 80-228-1511-X
35. WILLETS (2002)

Elektronické zdroje

36. Agenda 21. 2009. In Ministerstvo životné prostredia SR [online], 2009. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/showdoc.do?docid=918&forceBrowserDetector=blind>
37. Alexu - združenie na pomoc deťom a prírode. 2006. In Alexu [online], 2006. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.alexu.sk/historia-22.aspx>
38. ArTUR. 2007. In ArTUR [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.ozartur.sk/>
39. BAČUVČÍK, R. 2009. K terminológii neziskového sektora. In Katedra marketingových komunikáci, Fakulta multimediálných komunikáci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně [online], 2009. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://ww.e-cvns.cz/?action=diskuse=do=stahniSoubor&id=3&name=K+terminologii+neziskovho+sektoru.pdf&presenter=Diskuse>
40. BEDNÁRIKOVÁ, E. 2010. Slovenský environmentalizmus. In Ostium [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.ostium.sk/index.phpod=magazine&act=show&aid=307>
41. Čo je Natura 2000. 2011. In Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=3&lang=sk>
42. GREGOROVÁ, A. – MARČEK, E. – MRÁČKOVÁ, A. 2009. Analýza dobrovoľníctva na Slovensku, In PDCS - PANET [online], 2009. [cit. 2011-04-01]. Dostupné na: http://www.partnerstva.sk/buxus/docs/Dobrovolnictvo/PDCS_Analyza_dobrovolnictva_SK.pdf

43. CKO Ponitrie. 2011. In Slovenská agentúra životného prostredia [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.sazp.sk/slovak/struktura/copk/chodniky/chkopon.html>
44. Kto sme. 2011. In Ekopolis Nadácia [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.ekopolis.sk/o-nadacii/kto-sme.html>
45. Lokality Natura 2000. In In Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&lang=sk&sec=1&cpt=1>
46. Mestská a obecná štatistika. 2009. In Štatistický úrad SR [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html>
47. Mimovládne organizácie zo Slovenska. 2011. In Slovenská environmentálna počítačová sieť [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.seps.sk/zp/ngo/index.htm>
48. Mladý ochranár prírody. 2011. In Mladý ochranár prírody Nadácia [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: http://mop-prievidza.webnode.sk/?utm_source=azet.sk&utm_medium=kampan11
49. MRÁČKOVÁ, A. 2010. Legislatíva o dobrovoľníctve. In CARDO [online], 2010. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.cardo-eu.net/sk/content/legislat%C3%ADva-dobrovo%C4%BEn%C3%ADctva>
50. Národný environmentálny akčný program II. 2009. In Ministerstvo životného prostredia SR [online], 2009. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/showdoc.do?docid=907&forceBrowserDetector=blind>
51. O AINova.2011. In AINova [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.ainova.sk/sk/o-ainova/>
52. O Greenpeace. 2011. In Greenpeace [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.greenpeace.org/slovakia/o-greenpeace>
53. Ochrana prírody – Prišiel čas na zmenu. 2011. In VLK [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.wolf.sk/files/vizia.pdf>
54. O nadácii. 2010. In Nitrianska komunitná nadácia [online], 2010. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.nkn.sk/pages/sk/o-nadacii.php>
55. Orchinados Slovakia. 2011. In Orchinados Slovakia online, 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.orchidamos.biznisweb.sk/>
56. O Spolku. 2011. In Nitriansky horský spolok [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.nihos.sk/index.php?p=2>

57. Pripravuje sa nový zákon o dobrovoľníckej práci. 2011 In SME [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.sme.sk/c/5745710/pripravuje-sa-novy-zakon-o-dobrovolnickej-praci.html>
58. Príroda. 2011. In Nitra SME [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: http://www.nitra.sk/geografia-a-demografia.phtml?id_menu=31784&limited_level=1&stop_menu=31784
59. Profil združenia. 2009. In Nitrianska kráľovská vínná cesta [online], 2009. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: http://www.nkvc.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=2
60. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nitra. 2010 In Mestský úrad Nitra [online], 2010. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: http://www.msunitra.sk/?id_menu=26755
61. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Partizánske. 2008. In Partizánske [online], 2008. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.partizanske.sk/program-phasr-dotacie-granty.phtml?id3=33733>
62. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Prievidza. 2008. In Prievidza [online], 2008. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na <http://www.prievidza.sk/?str=analiza&lang=sk>
63. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Topoľčany. 2011. In Topoľčany [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.topolcany.sk/phsr-akcny-plan-2010-a-projektove-zamery-do-r-2013.phtml?id3=50085>
64. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Žarnovica. 2011. In Žarnovica [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: http://www.zarnovicka.sk/projekt-strategicke-dokumenty-mesta-zarnovica-spolufinancovany-europskymi-spolocenstvami.phtml?id3=27005&module_action__63274__id_art=11056
65. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Žiar nad Hronom. 2009. In Žiar nad Hronom [online], 2009. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.ziarr.sk/sekcie/kategoria/samosprava/koncepcie-a-plany/phsr/>
66. Program sociálno-ekonomického rozvoja. 2009. In Zlaté Moravce[online], 2009. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.zlatemoravce.eu/menu/program-socialno-ekonomickeho-rozvoja>
67. Program Stromu života. 2008. In Strom života [online], 2008. [cit. 2011-03-23]. Dostupné na: http://www.stromzivota.sk/medialib/doc/9_Program_SZ.pdf

68. Registre a evidencie. 2011. In Ministerstvo vnútra SR, [online], 2011. [cit. 2011-03-10]. Dostupné na: <http://portal.ives.sk/registre/start.do>
69. Správa CHKO Ponitrie. 2011. In Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.sopsr.sk/index.php?page=posobnost&id=17>
70. Stratégia, zásady a priority štátnej enviromentálnej politiky. 2009. In Ministerstvo životného prostredia SR [online], 2009. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.minzp.sk/showdoc.do?docid=906&forceBrowserDetector=blind>
71. Svetové www servery o žp. 2003. In In Slovenská environmentálna počítačová sieť [online], 2003. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.sazp.sk/slovak/svsserver/eindex.html>
72. Štatút neziskovej organizácie. 2011. In W.I.N.D. – World In New Days n.o. [online], 2011. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: http://worldinnewdays.com/?page_id=74
73. Základné organizácie SZPK. 2010. In Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny [online], 2010. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na: <http://www.szopk.sk/clenske.htm>
74. Zakladajúci členovia siete Ekofórum. 2011. In Ekofórum [online], 2011. [cit. 2011-03-22]. Dostupné na: <http://www.ekoforum.sk/o-nas/clenovia>

Legislatívne zdroje

75. Občiansky zákonník č.40/1964 Zb.
76. Smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov
77. Smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín
78. Zákon č.17/1992 Zb. o životnom prostredí
79. Zákon č.24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie
80. Zákon č.34/2002 Z.z. o nadáciách
81. Zákon č.83/1990 Zb. o združovaní občanov
82. Zákon č.85/1990 Zb. o petičnom práve
83. Zákon č.92/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností

84. Zákon č.116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom.
85. Zákon č.147/1997 Z.z. o neinvestičných fondoch.
86. Zákon č.152/1998 Z.z. o sťažnostiach
87. Zákon č.211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám
88. Zákon č.213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby
89. Zákon č.222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty
90. Zákon č.308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností
91. Zákon č.318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností
92. Zákon č.366/1999 Zb. o daniach z príjmov
93. Zákon č.424/1991 Zb. o združovaní v politických stranách a v politických hnutiach
94. Zákon č.543/2002 o ochrane prírody a krajiny
95. Zákon č.595/2003 Z.z. o dani z príjmov
96. Ústava SR č.460/1992 Zb.

8 Prílohy

Príloha 1. Environmentálne neziskové organizácie na Slovensku tvoriace sieť Ekofórum

Ekofórum je sieť mimovládnych organizácií, tvorená 20 autonómnymi organizáciami. Servisné centrum Ekofóra je Bratislave. Ekofórum tvoria:

- A-projekt (neziskovej organizácie podporujúca trvalo udržateľný rozvoj podtatranského regiónu)
- Brečtan (skvalitneniu života ľudí, zvyšovať environmentálne povedomie, rozširovať myšlienku občianskej spoločnosti a ovplyvňovať environmentálnu politiku)
- Živica (environmentálna, etická a globálna výchova, vzdelávanie a osвета pre všetky vekové skupiny)
- Centrum environmentálnych aktivít (zvyšovanie kvality života v Trenčíne a o propagovanie a rozširovanie environmentálne únosného a zdravšieho spôsobu života)
- CEPTA - Centrum pre trvalo udržateľné alternatívy (presadzovanie trvalo udržateľných alternatív v praxi)
- DES - Dubnická Environmentálna Skupina (ochrana ŽP, zachovávanie kultúrneho dedičstva a ochrana ľudských práv)
- Klub Strážov (rast osobností cestou hľadania a vytvárania súladu ľudí a prírody)
- Lesoochranárske zoskupenie VLK (záchrana prirodzených lesov)
- Nádej pre Sad Janka Kráľa (informovanie verejnosti o zásahoch do životného prostredia, priama ochrana prírody a životného prostredia)
- Občianske združenie TATRY (ochrana životného prostredia a kultúrneho dedičstva v podtatranskej oblasti)
- Pre Prírodu (podpora, organizácia i realizácia projektov a iniciatív zamerané na ochranu prírodných hodnôt)
- Priatelia Zeme - CEPA (chrániť prírodu a krajinu, presadzovať environmentálnu, sociálnu a ekonomickú spravodlivosť,...)

- Priatelia Zeme – SPZ (ochrana ŽP, presadzovanie riešení priaznivých pre ľudí a prírodu, so zameraním na problematiku odpadov a znečisťovania prostredia toxickými látkami)
- Regionálne environmentálne centrum Slovensko (aktivity smerujúce k zlepšeniu stavu ŽP a trvalo udržateľnému rozvoju)
- SOSNA (podpora udržateľného rozvoja vo vidieckych oblastiach, environmentálna výchova a riečne programy)
- Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (ochrana voľne žijúceho vtáctva a jeho biotopov, ochrana biodiverzity a TUR)
- VIA IURIS - Centrum pre práva občana (pomoc občanom a občianskym organizáciám pri ochrane verejného záujmu a pri obrane pred nedemokratickým a netransparentným rozhodovaním)
- Za Matku Zem Bratislava (ochrana a tvorba ŽP, likvidácia jadrových zbraní, trvaloudržateľná energetika na Slovensku, maximálne využitie potenciálov úspor energie a efektívne využívanie vyrobenej energie; minimalizácia- recyklácia, ochrana a tvorba ekosystémov; zákaz holorubnej ťažby; rozšírenie chránených prírodných území; udržateľná doprava)
- Združenie Slatinka (ochrana životného prostredia a prírodných hodnôt najmä v povodí rieky Slatina)
- Živá planéta (ochrana životného prostredia, prírody a krajiny, spravodlivé a udržateľné využívanie prírodných zdrojov a zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľstva.
- Ochrana dravcov na Slovensku (výskum a ochrane voľne žijúcich dravých vtákov a sov na Slovensku)

Príloha 2. Najvýznamnejšie environmentálne organizácie na Slovensku

Slovenská environmentálna počítačová sieť uvádza neziskové organizácie rôzneho charakteru.

Najväčšími organizáciami, ktorých činnosť je zameraná, na ochranu prírody, prostredia, udržateľné využívanie prírodných zdrojov sú *Greenpeace*, *Živá planéta*, *Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny*.

Medzinárodná organizácia **Greenpeace**, pôsobiaca aj na Slovensku, známa najmä svojimi priamymi akciami, ktorými upozorňuje verejnosť na vážne ekologické problémy. Greenpeace spolupracuje s uznávanými expertmi a laboratóriami, vedie vedecké výskumy a expedície a snaží sa presadzovať riešenie problémov a pozitívne zmeny. Tiež spolupracuje s mnohými medzinárodnými inštitúciami vrátane OSN.

Medzi najznámejšie organizácie zaberajúce sa environmentálnou výchovou, vzdelávaním v oblastiach environmentalistiky, konzultačno–poradenským službami patria *Academia Istropolitana*, *Centrum environmentálnych aktivít v Trenčíne*, *Centrum mladých ochrancov prírody*, občianske združenia *BAMBI*, *EMYS*, *EKOPARK*, *SOFRON*, *DUB a Strom života*, *Štúdio zážitku*, *R E M A* a *SOSNA*.

AINova je súkromná postgraduálna škola vo Svätom Jure. Poskytuje nové príležitosti na vzdelávanie v oblastiach, ktoré absentujú alebo nie sú plno rozvinuté v súčasnom vzdelávacom systéme. Pri tejto činnosti sa AINova usiluje nadviazať na vedomosti a skúsenosti partnerských inštitúcií doma i v zahraničí. So vzdelávacími aktivitami sa spájajú ďalšie odborné činnosti inštitúcie zamerané na zvyšovanie citlivosti širšej verejnosti na vybrané problémy. Popri vzdelávaní sa AINova venuje aj výskumno-aplikačnej činnosti a poskytovaniu konzultačných služieb. Tieto praktické činnosti sú programovo previazané s obsahom vzdelávania.

Publikačnou, informačnou činnosťou a environmentálnymi projektmi sú známe *Fond pre alternatívne energie a občianske združenia Alter Nativa*, *DAPHNE* a *komunitné centrum „Ži a nechaj žiť“*.

Organizáciami v oblasti úspory energie, ochrany vôd, znehodnocovania odpadov sú *Asociácia priemyslu a ochrany prírody*, *CECH podnikateľov v energetike Slovenska*, *Energetické centrum Bratislava*, *Slovenská asociácia pre veternú energiu*, *Slovenské centrum čistej produkcie a občianske združenia EKOENERGIA*, *Energia 2000*, *VYFAKO*.

Významné je *ArTUR* v Bratislave, združuje odborníkov na stavbu z prírodných materiálov, od projektovania, dodávky materiálu až po realizáciu stavieb domov, záhrad.

Medzi najznámejšie organizácie regionálneho charakteru patria: *Asociácia zdravých miest Slovenska, Bratislavské regionálne ochrannárske združenie, Dunajské environmentálne fórum, občianske združenia DES, Dubákovo, Ipeľská únia, Jantárova cesta, Klub Stražov, KOZA, KRUH, Za zdravú Patrónku, PCOLA, Pospolitosť harmonického života, SÍRIUS, združenie pre rozvoj regiónu Stredné Pohronie, ZIVA - spoločnosť pre TUR Severného Spiša*

Združeniami pre podporu cyklistickej dopravy sú *BicyBa, Kostitras, Turčianska bicyklová skupina JUS*.

Občianske združenia pre ochranu biologickej diverzity, poľnohospodárstva, vidieka a krajiny sú *DiveRzita, Spolok obnovy vidieka VEPOR, VYDRA - Vidiecka rozvojová aktivita, Environmentálna poradňa Studnička, Ekotrend - zväz priateľov ekologického poľnohospodárstva, Permakultúra, Ľudia a voda*.

Medzi environmentálne nadácie patria *EKOPOLIS, ETP Slovensko, Geofórum - nadácia pre geografické informačné systémy, Nadácia Horský park, Nadácia Zelená nádej*.

Poslaním **Nadácie Ekopolis** je podporovať rozvoj širokého spektra životaschopných a efektívnych občianskych iniciatív za účelom riešiť existujúce a zabrániť vzniku nových environmentálnych problémov a podporovať demokratické procesy.

Organizácie, zaoberajúce sa ochranou zvierat *MINIOPTERUS, Sloboda zvierat, Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku*.

Príloha 3. Medzinárodné neziskové organizácie

SEPS uvádza nasledovné medzinárodné organizácie:

- EPA (Agentúra ochrany ŽP Spojených štátov)
- INFOTERRA (súčasť programu Spojených národ pre ŽP)
- GREENPEACE
- ELDIS (dokumenty z oblasti ŽP)
- GEOINDEX (oblasť ŽP, geotechnika, hydrogeológia, ťažba, geológia, nafta)
- European Environment Agency (Európskej agentúry životného prostredia)
- EARTHWATCH (medzinárodná non-profit organizácia podporujúca dobrovoľníkov a vedcov pri získavaní údajov, komunikácií a verejnoprospešných akciách)
- CEDAR
- Federal Environmental Agency-Austria (Federálna Agentúra ŽP v Rakúsku. Poskytuje veľa informácií a prístupov k literatúre v Univerzitných knižniciach plus prepojenia na iné európske a svetové informačné zdroje)
- World Health Organization (Svetovej zdravotníckej organizácie)
- The Regional Environmental Center
- Sustainability Targets And Reference
- Space Environment Center (počasie, geomagnetizmus, slnko, alarmy, vzdelávanie)
- WWF - World Wildlife Fund
- GLOBE Global Learning and Observations to Benefit the Environment (program - pre školy, učiteľov, distančné štúdium, medzinárodnú spoluprácu v environmentálnej výchove)
- OSN
- W T T & P World Transport Policy & Practice (problematika dopravy, transportnej politiky atd.)

Príloha 4. Zoznam vybraných environmentálnych organizácií podľa právnej formy registrovaných v regióne Ponitrie

Nadácie

-
- Nadácia Apekt, Nitra Okres Nitra
 - Nadácia AURORA, Nitra
 - Nadácia Charita 99 "v likvidácii", Nitra
 - Nadácie Nadácia Gymnázia, Golianova,
 - Nadácia Inaara, Nitra
 - Nadácia Originál, Nitra
 - Nitrianska komunitná nadácia, Nitra
 - Nadácia Mojmír, Mojmírovce
-
- Nadácia VULKAN, Partizánske Okres Partizánske
 - Nadácia VULKAN, Partizánske
-
- GASTRO IMUNO TOP, Bojnice Okres Prievidza
 - Nadácia - Prepoštská jaskyňa v Bojniciach "v likvidácii", Prievidza
 - Nadácia PORFIX, Zemianske Kostol'any
 - Nadácia na ochranu fauny a flóry Kremnických a Štiavnických vrchov, Rudno nad Hronom Okres Žarnovica
-
- Nadácia ZSNP a Slovalco, Žiar nad Hronom Okres Žiar nad Hronom

Občianske združenia

-
- "Prírodné zdroje energií", Nitra Okres Nitra
 - Alexu - združenie na pomoc deťom a prírode, Nitra
 - Centrum ekologických alternatív Slovenska, Nitra
 - Ekologické informačné centrum EIC, Nitra
 - Ekoplast, Nitra
 - GRIZLY - občianske združenie, Nitra
 - Klub Vrštat', Nitra
 - NITRIANSKA KRÁĽOVSKÁ VÍNNA CESTA, Nitra
 - Nitriansky ekologický klub, Nitra
 - Občianske združenie - ČISTÁ PRÍRODA, Nitra

- Občianske združenie Priatelia slovenského bioplynu, Nitra
 - Open eyes, Nitra
 - Pallas Aténa, Nitra
 - Poznaj a chráň, Nitra
 - Škôlkarik, Výčapy-Opatovce
 - Slovenská ekologická spoločnosť pri SAV, Nitra
 - Slovenská fotovoltaická asociácia, o.z., Nitra
 - Slovenská rastlinolekárska spoločnosť, Nitra
 - Spoločnosť pre trvalo udržateľný život - regionálna odbočka Nitra, Nitra
 - Stráž prírody Ponitrie, Nitra
 - Tropický svet, Nitra
 - Vidiecke centrum voľného času a relaxácie - Vilov dvor, Svätoplukovo
 - Združenie Biosféra pre rozvoj krajinnej ekológie, Nitra
-
- "Dajme šancu", Partizánske Okres Partizánske
 - Chynorienský luh, Chynorany
 - ENVIROBOS, Bošany
-
- Slovenský zväz ochrancov zvierat v Prievidzi, Prievidza Okres Prievidza
 - BIOENERGY SK, Nedožery-Brezany
 - BIOVEST SK, Dolné Vestenice
 - Dobrovoľné združenie občanov Eco spol. Chvojnica, Chvojnica
 - HIKERS, Prievidza
 - Hnutie Amaryllis, Prievidza
 - Jaskyniarsky klub HANDLOVÁ, Slovenskej speleologickej spoločnosti, Handlová
 - LESNÁ MÚDROŠŤ HANDLOVÁ, Handlová
 - MLADÝ OCHRANÁR PRÍRODY PRIEVIDZA, Prievidza
 - Občianske združenie - Centrum pre mliečnu výživu, Radobica
 - Občianske združenie Eko - OKO - Združenie ochrancov prírody a životného prostredia, Lehota pod Vtáčnikom
 - Panda - ochrana životného prostredia, Prievidza,
 - Speleoklob Rokoš, Prievidza
 - Spoločnosť pre spoznávanie a ochranu entomofauny, Prievidza

- Za Zem, Prievidza
 - Združenie prirodzeného života a výchovy - "Lalia", Prievidza,
 - Združenie trampov regiónu Prievidza, Prievidza,
-
- PEDRAN", Topoľčany Okres Topoľčany
 - Aquila Horné Ponitrie, Solčany
 - Občianske združenie LUH, Kovarce
 - OK SPORT, Jacovce
 - TOP - Topoľčianski ochrancovia prírody, Topoľčany
-
- FALCO Slovakia, Topoľčianky Okres Zlaté Moravce
 - Občianske združenie pre rozvoj biotechnológií a myslenia, Zlaté Moravce
-
- Inštitút zelenej politiky, Hronský Beňadik Okres Žarnovica
 - Bergtierheim Podzámčie - domov pre opustené zvieratá, Žarnovica
-
- ELEMENTeam, Repište Okres Žiar nad Hronom
 - "Druhá šanca pre žiarskych psov", Žiar nad Hronom
 - Kremnica nad zlato, Kremnica
 - Kremnické vrchy, Kremnica
 - Naša Vec, Žiar nad Hronom,
 - Občianske združenie Ostrohorský jastrab, Jastrabá
 - Občianske združenie Rybolov Prestavky, Prestavky
 - Región 21, Dolná Ždaňa
 - TRUST, Bartošova Lehôtka

Záujmové združenia PO

-
- ENVIRONMENTAL INSTITUTE, Koš Okres Prievidza
 - Zlatý stred, Krahule Okres Žiar nad Hronom
 - Združenie pre rozvoj regiónu Štiavnických vrchov, Vyhne,

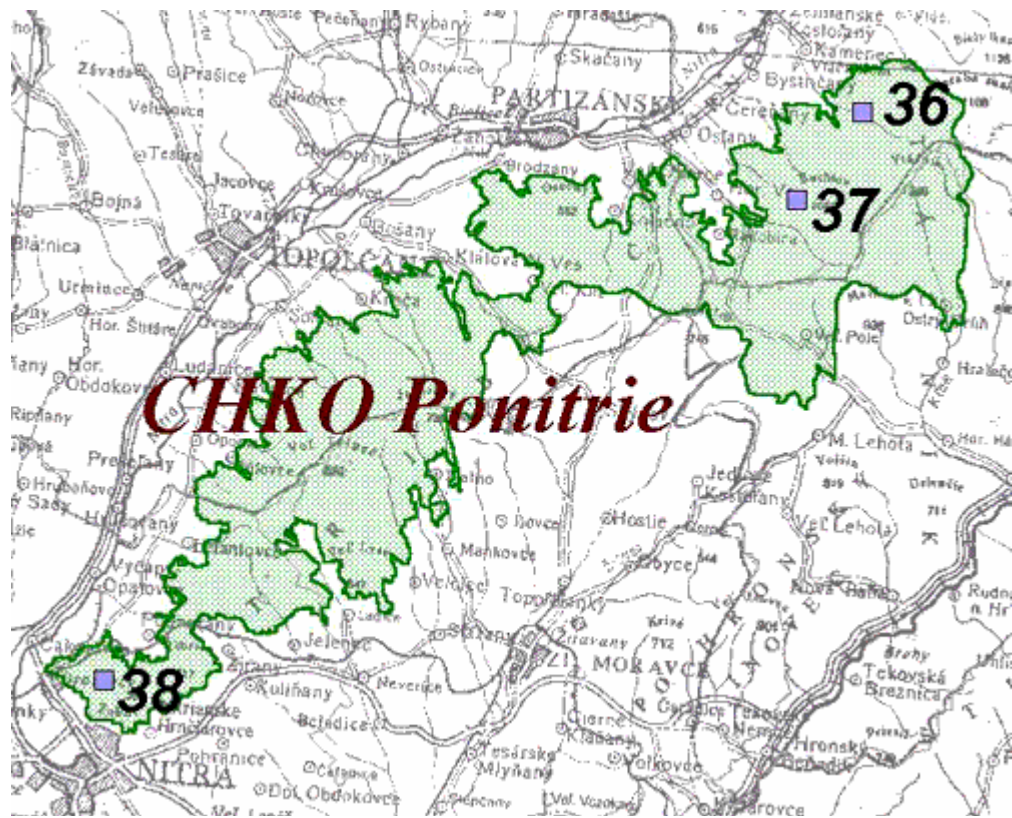
Neinvestičné fondy

-
- HELP n.f., Partizánske Okres Partizánske
 - SLOVENSKÁ ĽUDOVÁ POMOC n. f. v likvidácii, Partizánske

Neziskové organizácie

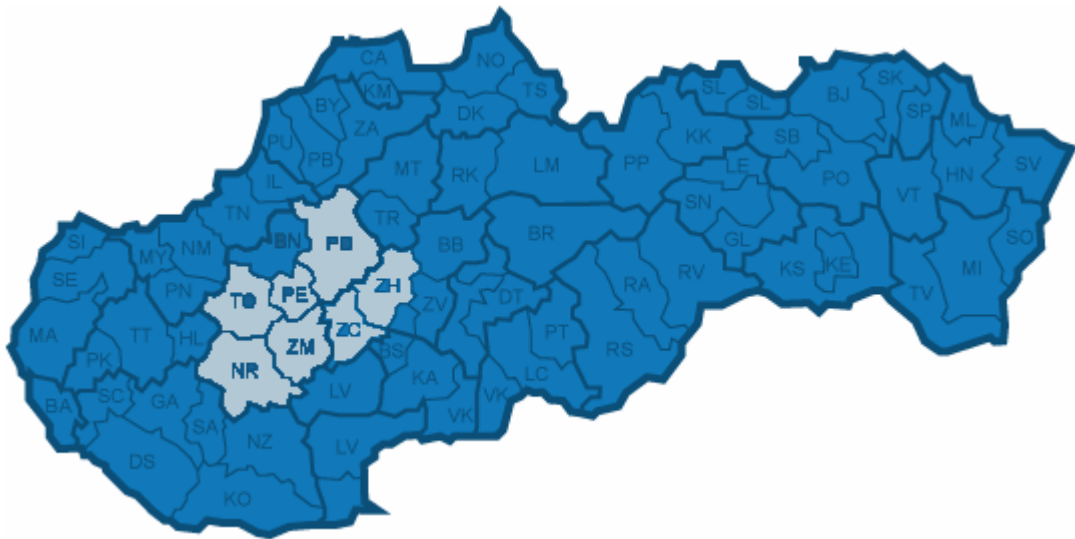
- Labyrint, nezisková organizácia", Nitra Okres Nitra
 - AGROGENOFOND, n.o., Nitra
 - EKO - skupina, n.o. , Nitra
 - Inštitút vzdelávania a starostlivosti, nezisková organizácia v likvidácii, Nitra
 - NIDUS senior, n.o. Dolné Lefantovce
 - NIDUS, n.o. v likvidácii, Nitra
 - NITRIANSKI RYTIERI n.o., Nitra
 - P.E.P., n.o. v likvidácii, Nitra,
 - Permanent training, n.o. v likvidácii, Nitra,
 - STRÁŽNY ANJEL, n.o. v likvidácii , Vrábľe
-
- Orchidamos Slovakia, n.o., Prievidza Okres Prievidza
 - DÚHA - sekcia rodičov a priateľov školy podporujúcej zdravie, nezisková organizácia, Handlová
 - HORNONITRIANSKE CENTRUM UNIVERSE, n.o., Prievidza,
 - SLNIEČKO - materská škola, Handlová, nezisková organizácia, Handlová,
 - Štvorlístok-sekcia rodičov a priateľov školy podporujúcej zdravie n.o. v likvidácii, Handlová
 - LUCJA n.o. "v likvidácii", Preseľany Okres Topoľčany
-
- W.I.N.D. - World In New Days n.o, Machulince, Okres Zlaté Moravce
 - Domov sociálnych služieb pre dospelých Machulince,
 - Región v pohybe "n.o." "v likvidácii, Tekovské Nemce
 - Bonitas, n.o., Nová Baňa Okres Žarnovica
-
- Agentúra na podporu sociálnej inklúzie JobPlus, n.o., Žiar nad Hronom Okres Žiar nad Hronom

Príloha 5. Mapa CHKO Ponitrie

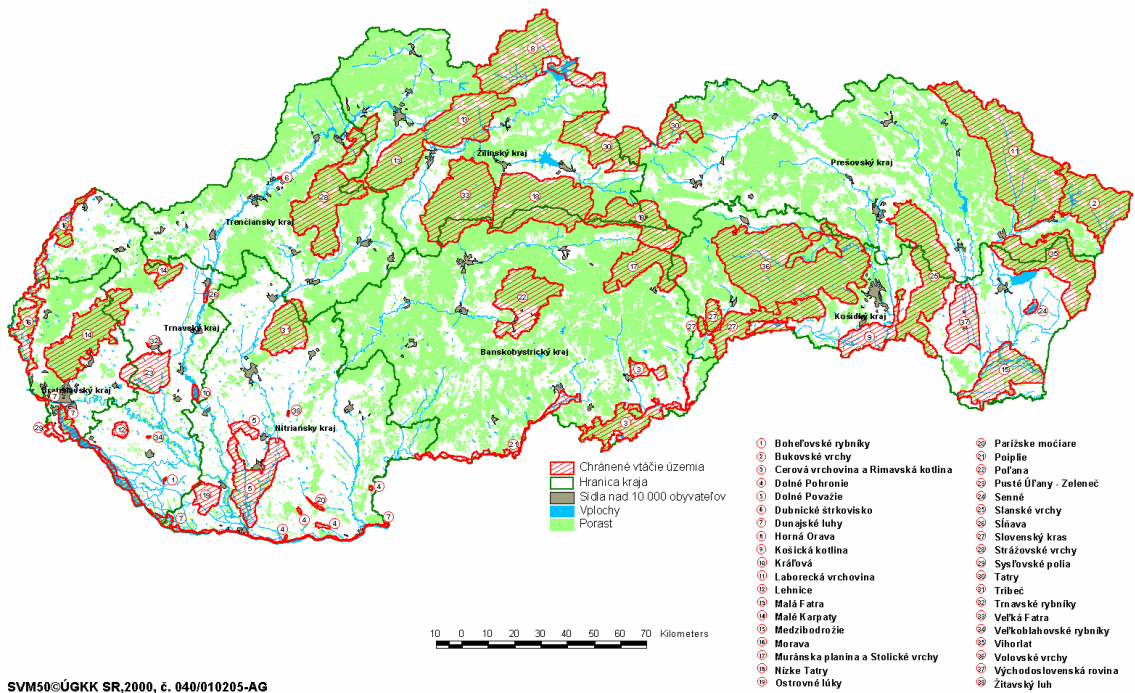
- NCH Vtáčnik (36)
- NCH Buchlov (37)
- NCH Zobor (38)

Príloha 6: Okresy regiónu Ponitrie

Príloha 7. Národný zoznam chránených vtáčích území

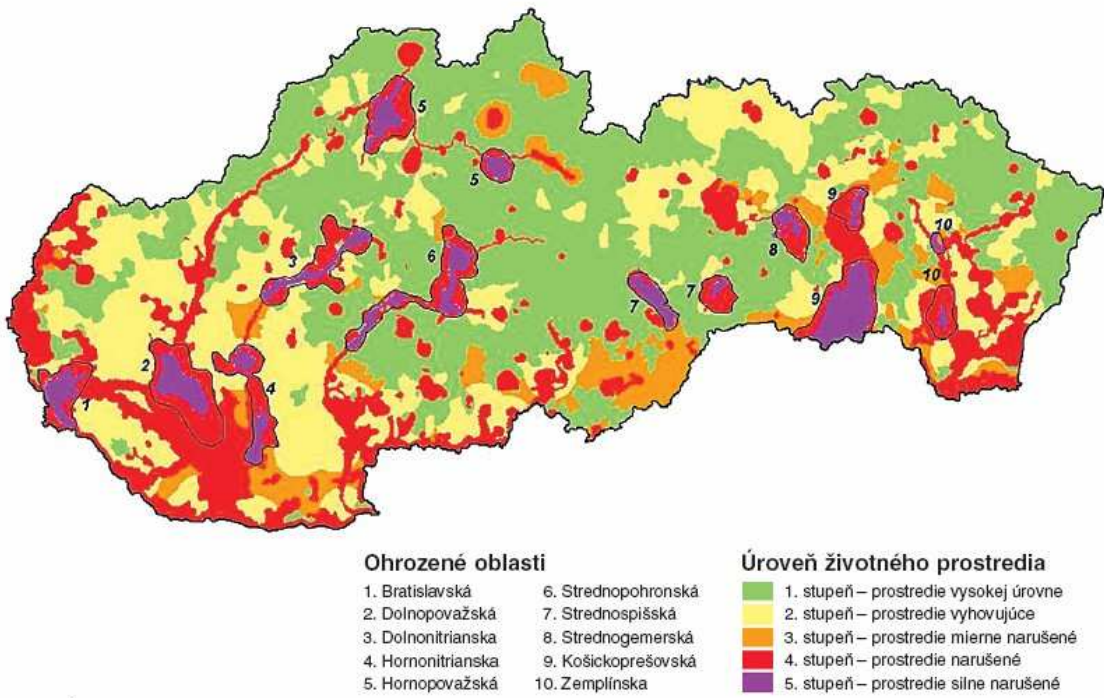
Národný zoznam navrhovaných Chránených vtáčích území

SVM50©ÚGKK SR,2000, č. 040/010205-AG
tematické spracovanie©SOP SR,2003

Príloha 8. Environmentálna regionalizácia SR

Environmentálna regionalizácia Slovenskej republiky

Zdroj: SAŽP - CER Košice

Príloha 9. Prehľad doterajších názorov, k zákonu o dobrovoľníctve

PRIPOMIENKY K ZÁKONU O DOBROVOĽNÍCTVE – VEREJNÁ DISKUSIA

S. Macinský "Združenie na záchranu Brekovského hradu"	Podľa môjho názoru všetky poistenia, ktoré sa v zákone spomínajú výrazne sťažia činnosť dobrovoľníckych organizácií. Je neprijateľné, aby to bolo schválené takto. Ubíjalo by to akúkoľvek aktivitu hneď od začiatkov a výrazne zvýši administratívne zaťaženie a finančnú náročnosť existencie dobrovoľníckych organizácií.
Mgr. Lucia Liskova	<ol style="list-style-type: none">1. Dobrovoľnícku činnosť by som rozdelila na krátkodobú (tzv. jednodňové, väčšinou masové aktivity, opakujúce sa raz za rok ako je napr. Deň narcisov) a dlhodobú. Pri krátkodobej dobrovoľníckej činnosti by som upustila od poisťovania zodpovednosti za škodu a úrazového poistenia. Možno by som to čestným vyhlásením vysielajúcej organizácie a prijímateľa dobrovoľníckej činnosti, že v prípade škody spôsobenej dobrovoľníkom si nebudú nárokovať náhradu.2. Vek by som znížila na 13-14 rokov, aby sme neprišli o posledné ročníky základných škôl, ktorá je v rámci etiky a morálky potrebné motivovať k dobrovoľníctvu.3. Vysielajúce organizácie by som rozšírila aj o školské zariadenia, a obce/mesta.
M. Majtán	odporúčam v § 3, ods.1a za "seniorom" dať čiarku, v § 2, ods. 3 a § 4 ods. 1c doplniť za slovo "náboženskú" či "ateistickú" spoločnosť.
Mária Pižemová	<p>Je to služba pre štátne orgány, VÚC či obce. Organizátori dobrovoľníctva budú platení, dobrovoľník má robiť zadarmo. Len pre svoj dobrý pocit. V zákone sa hovorí o tom, že v rodine sa to nepočíta za dobrovoľníctvo, ale samozrejmosť. Keď musí príbuzní vystúpiť zo zamestnania, aby opatroval odkázaného, stratí príjem a sú odkázaní dvaja, lebo odkázaný na pomoc v našich podmienkach nemá taký dôchodok, aby si sám mohol platiť opatrovateľa. Človeka bolí srdce nad tým, aké majú príjmy niektoré profesie, posty, funkcie, ale takú drinu, na 24 hodín denne pri opatrovaní hore uvedených osôb navrhovať, či vyžadovať bezplatne je opovržlivosť.</p> <p>15.4.2011 na zasadnutí Združenia klubov dôchodcov regióna Spiš sme sa touto témou zaoberali a bolo prijaté uznesenie v mene uvedeného združenia žiadať vládu SR, NR SR, prosiť o podporu poslanecké kluby, aby sa venovala zvýšená pozornosť budovaniu väčšieho počtu Domovov dôchodcov. Populácia starne, produktívny vek sa bude predlžovať, bude málo možností doopatrovať rodičov. Ak má matka prvé dieťa v 20 - 25 rokoch, to dieťa bude musieť robiť do 65 - 68 rokov, kedy má doopatrovať rodiča? Poviete, po šichte! A počas pracovnej doby</p>

	<p>deti má byť rodič sám, či padne, či potrebuje lieky, či len obyčajnú spoločnosť? Je potom oveľa dôstojnejšie starnutie v kolektíve seberovných, pod dohľadom kvalifikovaných sestier, lekára, i kultúrneho pracovníka v DD. Proti iným dobrovoľníckym činnostiam nenamietam, aj keď sa dobrovoľníkovi nedá prikázať plnenie úloh. Vo sfére starostlivosti o starých, chorých, odkázaných na pomoc nespoliehať sa na dobrovoľníctvo - nehonorované služby a TAKTO šetriť štátu (soc., dôchodkovej či zdravotnej poisťovni) náklady.</p>
<p>Doc. Ing. G. M. Timcak PhD SPJ Kosice</p>	<p>§3 (1) d) pri tvorbe, ochrane, udržiavaní alebo zlepšovaní životného prostredia, pri starostlivosti o ochranu a zachovanie kultúrneho dedičstva a pri organizovaní kultúrnych, športových, charitatívnych, vzdelávacích a osvetových podujatí a podujatí pre osobný rozvoj, e) pri odstraňovaní foriem osobného, sociálneho a ekonomického znevýhodnenia a znevýhodnenia vyplývajúceho z dôvodu veku a zdravotného postihnutia, ktorého cieľom je zabezpečiť rovnosť príležitostí v praxi podľa osobitného zákona²⁾.</p>
<p>Eubomír Dobřík</p>	<p>1. Doplniť do návrhu zákona (+ zmena zákona č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov)</p> <ul style="list-style-type: none"> • náklady na dobrovoľnícku činnosť si vysielajúca organizácia a aj prijímateľ dobrovoľníctva zriadený podľa osobitného predpisu^{5), 6)} a⁷⁾ môže uplatniť ako daňový výdavok (zniži si tým základ dane z príjmov), ak <ul style="list-style-type: none"> - dobrovoľnícka činnosť je vykonávaná pre štát a pre orgány verejnej správy, - dobrovoľnícka činnosť je vykonávaná pre organizátora podujatí medzinárodného významu a rozsahu na území Slovenskej republiky (napríklad majstrovstvá sveta v športe, svetový zraz filatelistov), - ešte niečo ďalšie? <p>Alebo by sa to vzťahovalo na každú dobrovoľnícku činnosť?</p> <p>Zdôvodnenie: štát by si mal finančne vážiť dobrovoľníctvo, poskytnúť mu výhody. Požiadavka ministerstva, aby zákon o dobrovoľníctve nemal dopad na štátny rozpočet je „krutá“.</p> <p>2. Je niekde v našej legislatíve definovaný pojem „verejný prospech“? (viď napr. § 2 návrhu zákona o dobrovoľníctve).</p> <p>3. Doplniť do § 3 ods. 1 písm. d) návrhu zákona slová: „telovýchovných a turistických“ – pretože máme zákon o organizovaní verejných športových, telovýchovných a turistických podujatí.</p> <p>4. Upraviť § 4 ods. 1 – Vysielajúca organizácia nasledovne (1) Vysielajúcou organizáciou môže byť, ak tento zákon neustanovuje inak, iba právnická osoba, ktorá je a) občianskym združením⁵⁾,</p>

- b) neziskovou organizáciou poskytujúcou všeobecne prospešné služby ⁶⁾ alebo
- c) cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou alebo právnickou osobou odvodzujúcou svoju právnu subjektivitu od cirkvi alebo náboženskej spoločnosti ⁷⁾.

A následne aj vypustiť § 8.

Zdôvodnenie: ak by mala ostať navrhovaná podmienka „má v predmete svojej činnosti organizovanie alebo sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti“, potom by si prakticky všetky vysielajúce organizácie museli novelizovať stanov. !!! A zasa byrokracia a ďalšie poplatky za novelizáciu stanov.

5. Premietnuť dobrovoľnícku prácu do § 2a zákona č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní...

Zdôvodnenie: bolo by jasne vyjadrené, že v prípade dobrovoľníckej práce nejde o nelegálnu prácu a ani o nelegálne zamestnávanie.

6. Odporúčam ďalšiu diskusiu a hľadanie riešenia, ako by sa mala dobrovoľnícka práca premietnuť do zákonov upravujúcich sociálne či zdravotné poistenie fyzických osôb – dobrovoľníkov.

Zdôvodnenie: prečo by nemal mať dobrovoľník napr. pridané peniaze k starobnému dôchodku v porovnaní s tým, ktorý v živote nevykonával dobrovoľnícku činnosť? Určite by to prinieslo „problémy“ – aká činnosť, jej trvanie, jej evidencia pre poisťovňu. Nie sú na pomoc príklady z legislatívy v zahraničí?